

Språkintröduktion

Språkintröduktion

Publikationen finns att ladda ner som
kostnadsfri PDF från Skolverkets webbplats:
skolverket.se/publikationer

ISSN: 1103-2421
ISRN: SKOLV-R-436-SE

Grafisk produktion: AB Typoform
Omslagsbild: Hiya Images/Corbis/Matton

Skolverket, Stockholm 2016

Förord

Språkin introduktion är det största av gymnasieskolans introduktionsprogram. Programmet har vuxit med de senare årens ökade invandring av ungdomar i gymnasieålder. I den här rapporten presenteras den tillgängliga statistiken om språkin introduktion, och om elevernas verksamhet efter utbildningen. Rapporten utgör ett kunskapsunderlag om gymnasieutbildning för ungdomar som behöver etablera sig i svensk utbildning och på arbetsmarknaden.

Rapporten är en redovisning av ett regeringsuppdrag som Skolverket fick 2015. Den är skriven av Thomas Furusten (projektledare) och Tove Mörtlund. Fredrik Lundholm har tagit fram den statistik som presenteras.

Stockholm, mars 2016

Anna Ekström
generaldirektör

Thomas Furusten
Undervisningsråd

Innehåll

Sammanfattning	6
Utvecklingen inom språkintröduktion	6
Verksamhet efter språkintröduktion	6
Organisation, innehåll och utmaningar	6
Ett utbildningsområde i behov av utveckling	7
1. Inledning	10
Bakgrund	10
Språkintröduktion – förutsättningar och aktuell situation	14
2. Utvecklingen inom språkintröduktion	20
Majoriteten av eleverna är män och går på skolor med offentlig huvudman	23
De flesta av nybörjarna är 16 år	24
Måttlig ökning av antalet skolenheter och kommuner med språkintröduktion	25
3. Verksamhet efter språkintröduktion	28
Över hälften kvar på språkintröduktion efter ett år	30
Omkring en fjärdedel kvar på språkintröduktion efter två år	32
Nästan en tredjedel på ett nationellt program efter tre år	34
Majoriteten ej i gymnasieskolan efter fyra år	37
Sammanfattning av statistiken om verksamhet efter språkintröduktion	39
4. Skolverkets kunskap om organisation, innehåll och utmaningar	42
Organisation och innehåll	42
Utmaningar och behov	44
5. Ett utbildningsområde i behov av utveckling	50
Rekrytering och fortbildning av personal	50
Frihetsgrader och handlingsutrymme för kommunerna	51
Stöd för kartläggning och bedömning	51
Stöd för samverkan mellan verksamheter	52
Behov av fortsatt uppföljning för utveckling	52
Tabellbilaga	53

Sammanfattning

Den här rapporten utgör Skolverkets redovisning av regeringsuppdraget att följa upp introduktionsprogrammet språkintröduktion. Här sammanfattas kort informationen som presenteras i rapporten.¹

Utvecklingen inom språkintröduktion

- Höstteminen 2015 har nästan 18 700 elever gått på introduktionsprogrammet språkintröduktion. Det har skett en stor ökning av antalet elever sedan programmet infördes.
- Språkintröduktion är störst av de fem introduktionsprogrammen.
- Majoriteten av eleverna på språkintröduktion är män.²
- Antalet skolor och kommuner med språkintröduktion har ökat något sedan 2011, men inte i paritet med ökningen av antalet elever.
- Det är ovanligt att fristående skolor erbjuder språkintröduktion.

Verksamhet efter språkintröduktion

- Ett år efter studiestart har över hälften av eleverna gått kvar på språkintröduktion.
- Två år efter studiestart har omkring en fjärdedel av eleverna gått kvar på språkintröduktion och ungefär lika många har börjat på ett nationellt program.
- Majoriteten av eleverna som har gått över till ett nationellt program relativt snabbt har börjat på ett högskoleförberedande program. Yrkesprogram har varit vanligare för elever som har gått på språkintröduktion en längre tid.
- Tre år efter studiestart har omkring 30 procent av eleverna gått på ett nationellt program och drygt 15 procent på ett annat introduktionsprogram. Av eleverna som började språkintröduktion hösten 2011 har cirka 20 procent varken arbetat eller studerat.
- Fyra år efter studiestart har 9 procent av eleverna som började på språkintröduktion hösten 2011 avslutat ett nationellt program i gymnasieskolan med gymnasieexamen eller studiebevis.

Organisation, innehåll och utmaningar

Vid sidan av statistiken sammanställs i rapporten Skolverkets kunskaper om organisation och innehåll samt utmaningar med att anordna språkintröduktion. Uppgifterna visar att arbetet med språkintröduktion präglas av att antalet nyanlända ungdomar ökat snabbt på kort tid. Därför har långt ifrån allt fallit på plats vad gäller organisation och innehåll. Till de största utmaningarna hör rekrytering av personal, samverkan mellan verksamheter inom och utanför skolan, bedömningen av utbildningsbakgrund, samt den heterogena elevgruppen.

1 Observera att det finns begränsningar både avseende statistiken och den övriga informationen i rapporten, vilket diskuteras mer ingående i respektive kapitel.

2 I rapporten används begreppen män och kvinnor oavsett elevernas ålder.

Ett utbildningsområde i behov av utveckling

Rapporten redovisar en problematisk bild av gymnasieutbildning för nyanlända ungdomar. Inom ramen för det här uppdraget har det inte funnits utrymme att arbeta fram konkreta förslag på vad som behöver göras. Det är dock tydligt att det krävs insatser inom – och samverkan mellan – såväl det utbildningspolitiska som arbetsmarknadspolitiska området, för en snabbare och mer effektiv integration av nyanlända ungdomar i svensk utbildning och på arbetsmarknaden.

Mycket utvecklingsarbete pågår på Skolverket samt hos huvudmännen för att utveckla språkintröduktion. Från programmet finns det många vägar vidare i utbildningssystemet. Därför är det utvecklingsarbete som pågår inom andra introduktionsprogram också av betydelse. Även yrkesintroduktionsanställningar och utbildningskontrakt kan här ha betydelse som vägar ut i arbetslivet.

Det är angeläget att snabbt och effektivt ta fram åtgärder för att få unga nyanlända till utbildning och arbete. Kanske ryms inte dessa åtgärder inom dagens system.

KAPITEL 1

Inledning

1. Inledning

Uppdrag och rapportens disposition

Denna rapport utgör redovisningen av följande uppdrag till Skolverket:

Statens skolverk ska följa upp introduktionsprogrammet språkintröduktion. I uppdraget ska Skolverket bl.a. analysera genomströmning och övergång till nationellt program. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 28 mars 2016.

Rapporten inleds med en beskrivning av regelverken och förutsättningarna för språkintröduktion. Den aktuella situationen med den stora ökningen av elever som är aktuella för språkintröduktion ges särskilt utrymme. Efter det presenteras Skolverkets svar på ovan nämnda uppdrag. Skolverket har valt att besvara uppdraget genom att:

- Kartlägga utvecklingen inom språkintröduktion bl.a. vad gäller antalet elever på programmet, elevernas bakgrund samt antalet huvudmän och skolor som har elever på språkintröduktion. Detta presenteras i kapitel 2.
- Kartlägga elevernas verksamhet efter språkintröduktion. Detta presenteras i kapitel 3.
- Sammanställa information om hur språkintröduktion organiseras, om utbildningens innehåll och vilka utmaningar det finns med att anordna utbildningen. Detta presenteras i kapitel 4 och 5.

Bakgrund

Gymnasiereformen

Hösten 2011 förändrades gymnasieskolan genom reformen Gy 2011. Syftet med reformen var bl.a. att eleverna i högre grad än tidigare ska bli väl förberedda för yrkesverksamhet eller fortsatta högskolestudier, öka måluppfyllelsen och genomströmningen, förtydliga innehållet i de olika programmen samt att göra utbildningen mer likvärdig.³

Introduktionsprogrammen

I och med gymnasiereformen ersattes det tidigare individuella programmet med fem introduktionsprogram (IM) som riktar sig till elever som inte är behöriga till ett nationellt program. Detta för att erbjuda tydligare studievägar och mer individanpassade utbildningar som möter elevernas olikartade behov.

Introduktionsprogrammen är – förutom språkintröduktion – individuellt alternativ, preparandutbildning, programinriktat individuellt val och yrkesintröduktion. Programmen har delvis olika syften. Syftet kan vara att eleven ska bli behörig till ett nationellt program men kan också vara att öka elevens möjlighet till etablering på arbetsmarknaden och att ge god grund för fortsatt utbildning.⁴

3 Skolverket (2011) s. 12 *Gymnasieskola 2011*, prop. 2008/09:199 *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan*

4 Prop. 2003/10:165, s. 427, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*.

Hemkommunen är skyldig att erbjuda introduktionsprogrammen för de obehöriga ungdomarna i kommunen. Enda undantaget görs för programinriktat individuellt val, som kommunen har möjlighet att erbjuda men inte måste. Hemkommunen kan också välja att sluta avtal med en annan kommun eller landsting som ordnar introduktionsprogram.⁵

Utbildningen på introduktionsprogrammen ska som huvudregel bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier. Utbildningen ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen och som anger utbildningens syfte, längd och huvudsakliga innehåll.⁶ En elev som har börjat på ett introduktionsprogram har rätt att fullfölja utbildningen enligt den plan som gällde när utbildningen inleddes. För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan. Rektorn ansvarar för att en sådan plan upprättas i dialog med eleven och att den revideras vid behov.⁷ Den individuella studieplanen ska innehålla de ämnen och kurser som eleven ska studera samt andra eventuella insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling.⁸ En individuell studieplan ska upprättas för alla elever i gymnasieskolan men den har en särskild betydelse för elever på introduktionsprogrammen eftersom dessa program saknar nationellt fastställda programstrukturer och examensmål.⁹

Språkintröduktion – programmets syfte och målgrupp

Syftet med språkintröduktion är att ge nyanlända ungdomar, som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett nationellt program, en utbildning med tyngdpunkt på det svenska språket vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.¹⁰

Möjliga utbildningsvägar efter språkintröduktion är därmed både ett annat introduktionsprogram, ett nationellt program eller utbildning på exempelvis kommunal vuxenutbildning eller folkhögskola. Dessa utbildningar kan i sin tur ha olika syften, t.ex. fortsatta studier eller etablering på arbetsmarknaden.

Målgruppen för språkintröduktion är nyanlända ungdomar som inte är behöriga till ett nationellt program och som enligt ovan behöver en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket. Från 1 januari 2016 gäller att även andra elever får gå på språkintröduktion om det finns särskilda skäl.¹¹ I och med reformeringen av gymnasiesärskolan 2013 får språkintröduktion även erbjudas till elever som tillhör gymnasiesärskolans målgrupp.¹²

För att bli aktuell för språkintröduktion behöver man också uppfylla skollagens allmänna bestämmelser om målgruppen för gymnasieskolan. Enligt skollagen är gymnasieskolan öppen för ungdomar som avslutat sin grundskole-

5 17 kap. 16 § och 15 kap. 30 § skollagen (2010:800)

6 17 kap. 4 § och 17 kap. 7 § skollagen, s. 455 prop. 2009/10:165

7 Läroplan för gymnasieskola (Lgy 11). Läroplanen finns i Statens skolverks författningssamling, SKOLFS 2011:144.

8 17 kap. 7 § skollagen, 1 kap 7 § gymnasieförordningen (2010:2039), s. 455 prop. 2009/10:165.

9 Skolverket (2011) s. 6 *Stödmaterial. Introduktionsprogram.*

10 17 kap. 12 § skollagen. Med nyanländ avses, enligt 3 kap. 12 § skollagen, den som har varit bosatt utomlands, som nu bor i Sverige och som har börjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år. En elev anses inte längre vara nyanländ efter fyra års skolgång i landet.

11 17 kap. 12 § skollagen.

12 17 kap. 16 § skollagen.

utbildning eller motsvarande utbildning och som påbörjar sin gymnasieutbildning till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år.¹³ För asylsökande och för dem som vistas i Sverige med tidsbegränsat uppehållstillstånd eller utan stöd av myndighetsbeslut eller författning¹⁴ gäller istället att utbildningen ska påbörjas före 18 års ålder.

Asylsökande ska erbjudas plats i gymnasieutbildning så snart det är lämpligt med hänsyn till deras personliga förhållanden. Det bör dock ske senast en månad efter ankomsten.¹⁵ Det är inte närmare reglerat hur snart andra nyanlända barn och ungdomar än asylsökande behöver tas emot i skolväsendet, men det behöver ske så snart som möjligt och utan onödigt dröjsmål.¹⁶

Innehållet i språkintröduktion

Huvudmän och skolor har stora möjligheter att anpassa utbildningen på språkintröduktion efter olika behov och det finns inga fastställda krav på hur mycket svenska eleverna ska behärska för att gå vidare från språkintröduktion. Det betyder att språkintröduktion kan se mycket olika ut hos olika huvudmän och skolor.¹⁷ På vissa skolor kan det vara en mycket grundläggande utbildning där eleverna successivt går vidare till andra intröduktionsprogram, för att fortsätta läsa svenska/svenska som andraspråk parallellt med andra ämnen. På andra skolor kan eleverna behöva mer kunskaper i svenska innan de kan gå vidare till andra utbildningar.

I gymnasieförordningen finns emellertid bestämmelser om huvudmannens ansvar när de tar emot elever till språkintröduktion, samt vissa bestämmelser om programmets innehåll. Huvudmannen ska i god tid innan en elev tas emot till språkintröduktion göra en bedömning av elevens språkkunskaper.¹⁸ Huvudmannen ska även fortlöpande bedöma elevens kunskapsutveckling i övriga ämnen för att eleven så snart som möjligt ska komma vidare i sin utbildning.¹⁹ En central utgångspunkt är att språkintröduktion ska utgå ifrån varje elevs förutsättningar.

Programmet ska innehålla undervisning i grundskolans ämnen svenska eller svenska som andraspråk. Därutöver ska utbildningen utformas utifrån den bedömning som ska ha gjorts och innehålla de ämnen och kurser som eleven behöver för sin fortsatta utveckling. Utbildningen får innehålla grundskoleämnen som eleven inte har godkända betyg i och kurser i gymnasieämnen. Språkintröduktion får dessutom innehålla andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling, exempelvis praktik eller motivationsinsatser.²⁰

13 15 kap. 5 § skollagen.

14 Dessa elever kallas ibland för papperslösa, se Skolverket (2016) s. 12 *Skolverkets allmänna råd med kommentarer. Utbildning för nyanlända elever.*

15 12 kap. 14 § gymnasieförordningen.

16 Skolverket (2016) s. 15. *Skolverkets allmänna råd med kommentarer. Utbildning för nyanlända elever.*

17 Skolverket (2015) *Språkintröduktion – 17 år och nyanländ, vad finns det för möjligheter?*

18 6 kap. 7 § gymnasieförordningen. Vad som menas med ”i god tid” är inte närmare reglerat. Ett riktmärke kan vara motsvarande tidsåtgång som vid den inledande bedömningen av nyanländas kunskaper i de obligatoriska skolformerna, vilket ska vara så snart som möjligt och senast inom två månader från det att hon eller han tagits emot i skolväsendet. Se Skolverket (2016) s. 36 *Skolverkets allmänna råd med kommentarer. Utbildning för nyanlända elever.*

19 6 kap. 7 § gymnasieförordningen.

20 6 kap. 8 § gymnasieförordningen. S. 448 prop. 2009/10:165

Programmet kan kombineras med utbildning i svenska för invandrare (sfi) och motsvarande utbildning vid folkhögskola. Detta innebär att en elev kan vara inskriven både på språkintröduktion och på sfi. Det är dock inte möjligt att erhålla betyg eller intyg från sfi på den del som eleven läser i språkintröduktion. Betyg på kurser inom sfi kan heller inte ersätta ett betyg inom svenska eller svenska som andraspråk inom grundskolan eller gymnasieskolan, eftersom sfi-betyg inte ger behörighet till gymnasieskola eller högre studier.²¹

Skollagen betonar att språkintröduktion innebär studier på heltid. Programmet kan göras mindre omfattande om elever önskar det och huvudmanen anser att det är förenligt med syftet för utbildningen.²² Hur länge en elev ska gå på språkintröduktion avgörs utifrån varje elevs individuella förutsättningar, men huvudinriktningen är att elever på språkintröduktion så snart som möjligt ska komma vidare i sina studier.²³

Elever på språkintröduktion har rätt att pröva sina kunskaper inom ett ämne. I de fall det framkommer vid inskrivning eller efter kartläggning att eleven har så goda kunskaper i ett ämne att de motsvarar kursplanens eller ämnesplanens kunskapskrav, kan eleven göra en prövning i ämnet eller i kursen.²⁴ Elever i gymnasieskolan med annat modersmål än svenska har som regel rätt till modersmålundervisning och studiehandledning på modersmålet, vilket även gäller för elever på språkintröduktion.²⁵

21 6 kap. 8 § gymnasieförordningen, Skolverket (2013) *Introduktionsprogrammet språkintröduktion. Ett stödmaterial*, Skolverket (2015) *Språkintröduktion – 17 år och nyanländ, vad finns det för möjligheter?*

22 17 kap. 6 § skollagen.

23 6 kap. 7 § gymnasieförordningen

24 Skolverket (2013) *Introduktionsprogrammet språkintröduktion. Ett stödmaterial*. Bestämmelserna om prövning finns i 10 kap. 23 § och 15 kap. 28 § skollagen.

25 15 kap. 19 § skollagen, 9 kap. 9 § gymnasieförordningen.

Skolverkets allmänna råd om utbildning för nyanlända elever

I januari 2016 gav Skolverket ut allmänna råd med kommentarer om utbildning för nyanlända elever i syfte att stödja arbetet med mottagande av och den fortsatta utbildningen för nyanlända elever.²⁶ Två avsnitt i de allmänna råden med kommentarer gäller gymnasieskolan.²⁷

Det ena avsnittet berör förutsättningarna för arbetet med nyanlända barn och ungdomar. Råden som ges gäller, förutom gymnasieskolan, alla obligatoriska skolformer. Råden handlar om hur hemkommunen bör organisera mottagandet av nyanlända barn och elever, hur huvudman och rektor bör säkerställa att det finns tillräckliga resurser för att ta emot och utbilda nyanlända, hur huvudmannen och rektorn bör inkludera arbetet med nyanlända elever i det systematiska kvalitetsarbetet samt hur rektorn bör arbeta för att lärare och övrig skolpersonal ska få den kompetensutveckling som behövs. Råden som ges är t.ex. att hemkommunen bör säkerställa att ungdomarna så snart som möjlig kommer i kontakt med skolväsendet, att huvudmannen bör ha en långsiktig planering för mottagande och utbildning av nyanlända och att rektorn bör analysera lärarnas och övrig skolpersonals behov av kompetensutveckling.

I det andra avsnittet som gäller gymnasieskolan finns råd som är specifika för språkintröduktion. Dessa anger vilka rutiner huvudman och rektor bör ha inför mottagandet av elever på språkintröduktion samt hur rektor, lärare och övrig skolpersonal bör organisera, planera och genomföra undervisningen på språkintröduktion. Råden som ges är bl.a. att huvudmannen bör ha rutiner för den inledande bedömningen av språkkunskaper hos nyanlända, att rektor bör ha rutiner för att säkerställa att kunskapsutvecklingen hos en elev på språkintröduktion fortlöpande bedöms och att lärare och övrig skolpersonal bör utbyta kunskaper och erfarenheter om en nyanländ elev för att följa elevens språk- och kunskapsutveckling i varje ämne.

Språkintröduktion – förutsättningar och aktuell situation

Elevgruppens sammansättning och behov samt elevantalet är grundläggande faktorer som påverkar huvudmannens och skolornas arbete med språkintröduktion.

Den elevgrupp som är aktuell för språkintröduktion vistas i Sverige på olika villkor och under olika förhållanden. De kan till exempel vara asylsökande, anhöriginvandrare eller barn till arbetskraftsinvandrare. Det finns även elever vars familjer är papperslösa. Vissa har kommit med sina vårdnadshavare, medan andra har kommit ensamma. Nyanlända elever kan också vara svenska medborgare som till exempel bott utomlands och inte tidigare gått i den svenska skolan. De nyanlända eleverna är alltså en heterogen grupp och även deras skolbakgrund ser olika ut. Gemensamt för de allra flesta nyanlända eleverna är att de har brutit upp från det sammanhang där de tidigare levtt och att de inte har svenska som sitt modersmål.²⁸

26 De allmänna råden är även publicerade i Statens skolverks författningssamling, SKOLFS 2016:2.

27 Skolverket (2016) Avsnitt 1 och 5 *Skolverkets allmänna råd med kommentarer. Utbildning för nyanlända elever.*

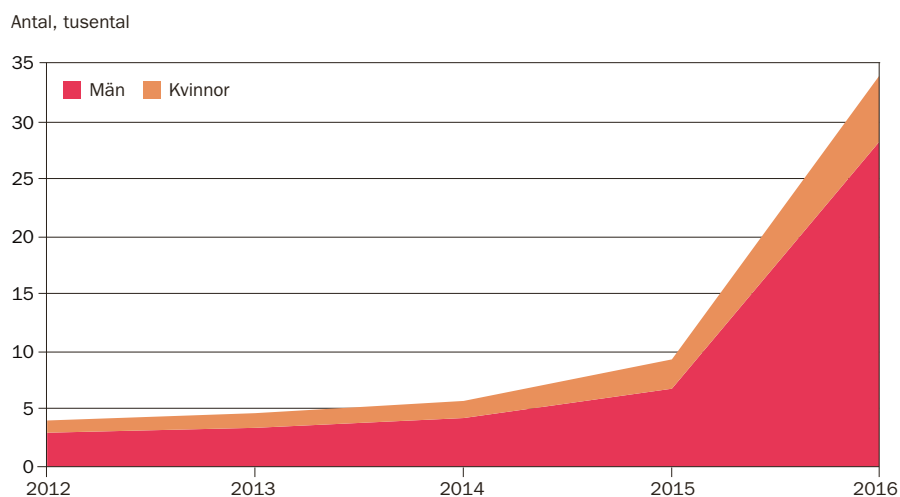
28 Skolverket (2016) s. 11 *Skolverkets allmänna råd med kommentarer. Utbildning för nyanlända elever.*

Antalet elever på språkin introduktion har ökat sedan programmet infördes i och med gymnasiereformen 2011, vilket kommer att beskrivas närmare i den statistiska kartläggningen längre fram. Språkin introduktion är det största introduktionsprogrammet och det har vuxit särskilt mycket under de senaste läsåren. Höstterminen 2011 (15 oktober) gick 34 procent av eleverna på introduktionsprogram på språkin introduktion. Höstterminen 2015 var motsvarande andel 44 procent. Hösten 2015 gick nära 18 700 på språkin introduktion, motsvarande 6 procent av alla elever i gymnasieskolan.

Aktuell statistik över nyanlända ungdomar

Anledningen till den stora ökningen av elever på språkin introduktion är givetvis den ökande invandringen av ungdomar i gymnasieålder. Statistik från Migrationsverkets mottagningssystem (den 1 januari respektive år) visar hur denna ökning har fått en dramatisk utveckling under 2015.

Figur 1. Antal inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem, ålder 16–20, per den 1 januari respektive år

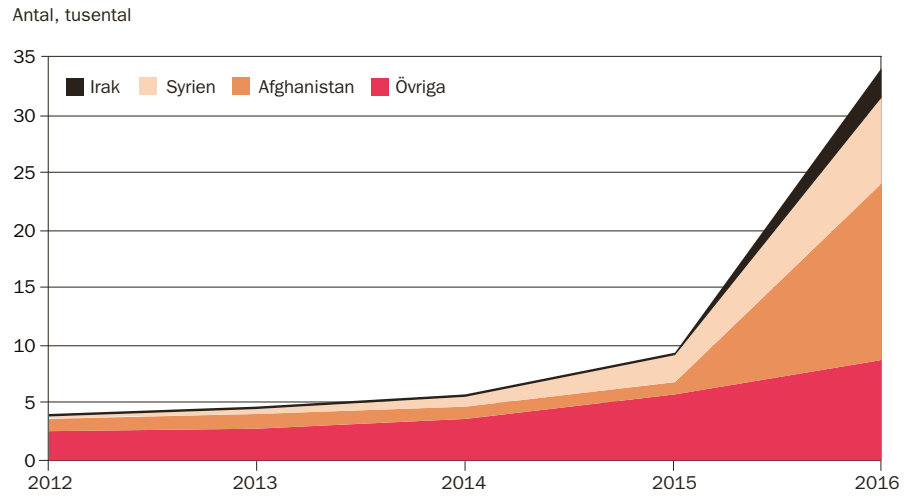

Källa: Migrationsverket

Den 1 januari 2016 har det jämfört med ett år tidigare skett en mycket stor ökning av andelen nyinskrivna i åldersgruppen 16–20 år, det vill säga den grupp som är aktuell för språkin introduktion. Det stora flertalet är pojkar/män. De allra flesta har kommit till Sverige utan vårdnadshavare vid inskrivningstillfället, detta gäller nära 90 procent av ungdomarna under 18 år.

Diagrammet nedan visar de nyanländas medborgarland. Detta betecknar i vilket land de nyanlända är medborgare, vilket huvudsakligen överensstämmer med ursprungsland.

Figur 2. Antal inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem, ålder 16–20, per den 1 januari respektive år, efter medborgarland.

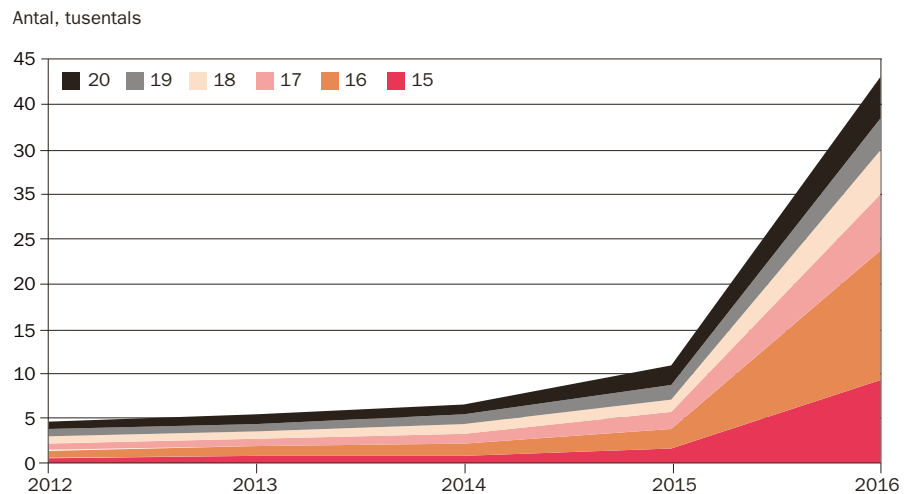

Källa: Migrationsverket

Det största enskilda ursprungslandet för nyanlända ungdomar i den här åldern är Afghanistan, följt av Syrien och Irak. Bland övriga ursprungsländer är Somalia, Etiopien och Eritrea vanliga – men det sammanlagda antalet ursprungsländer är nära hundratalet.

Nedan redovisas de åldrar som Migrationsverket registrerat vid inskrivningen den 1 januari respektive år. I detta diagram har vi inkluderat 15-åringarna, eftersom även dessa kan vara aktuella för språkin introduktion.

Figur 3. Antal inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem, per den 1 januari respektive år, åldersgrupperna 15–20.

Källa: Migrationsverket

Flest är 16-åringarna, följda av 15-åringarna. Det senaste året har det också i ökad utsträckning kommit ungdomar över 16 år. För de äldre ungdomarna kan det vara svårt att hinna slutföra studier på språkintröduktion och påbörja utbildning på ett nationellt program innan rätten till utbildning i gymnasieskolan upphör.²⁹

Av Migrationsverkets statistik framgår också att fördelningen av de nyanlända är ojämn mellan landets kommuner. Det är storstadsområden som tar emot flest nyanlända. Andelsmässigt av befolkningen i kommunerna ser det dock annorlunda ut. De kommuner som andelsmässigt har flest nyanlända i åldern upp till 18 år är, enligt uppgifterna från den 1 januari 2016, Borgholm, Ljusnarsberg, Åsele, Norberg, Överkalix, Storfors, Askersund, Laxå, Älvdalen samt Hultsfred.

Förutsättningarna för språkintröduktion kommer att förändras

Mot bakgrund av uppgifterna från Migrationsverket ska det poängteras att statistiken om språkintröduktion, som Skolverket presenterar i denna rapport, baseras på hittills tillgänglig uppföljningsstatistik. Ofrånkomligen har denna statistik en viss eftersläpning. Det gäller i synnerhet uppgifterna om elevernas verksamhet efter språkintröduktion. Men även när det gäller inflödet till språkintröduktion bör det framhållas att antalet elever som vi presenterar till och med innevarande läsår (mät datum 15 oktober 2015) av allt att döma kommer att vara mångdubblade kommande läsår, 2016/17.

Skolverket vill alltså framhålla att det som presenteras i denna rapport är en bild ritad utifrån utvecklingen hittills. Denna bild kan komma att se helt annorlunda ut redan nästa läsår. Detta med reservation för osäkerheten dels vad gäller hur många av de hittills anlända som kommer att stanna i Sverige, dels vad gäller den fortsatta invandringen. Detta understryker också ett behov av kontinuerlig fortsatt uppföljning.

29 I direktiven till den pågående gymnasieutredningen (Dir. 2015:31) ingår att utredaren bl.a. ska analysera om det finns behov av att höja åldersgränsen för nyanlända elever när det gäller rätten att påbörja en utbildning i gymnasieskolan. Utredningens betänkande redovisas 31 oktober 2016, och den därpå följande beredningstiden avgör hur snart en eventuell förändring av detta kan börja gälla.

KAPITEL 2

Utvecklingen inom språkin introduktion

2. Utvecklingen inom språkintröduktion

I det här kapitlet redovisas statistik om utvecklingen *inom* språkintröduktion, bl.a. om antalet elever på programmet, elevernas bakgrund samt om huvudmän och skolenheter. Statistiken bygger på skolenheternas rapportering om elever per program och läsår.

I rutan nedan finns definitioner och förklaringar som är viktiga för att få en förståelse för statistiken både i det här och i nästa kapitel, där statistik om elevernas verksamhet *efter* språkintröduktion presenteras.

DEFINITIONER OCH FÖRKLARINGAR

Genomgående i rapporten gäller att procentsatserna är avrundningar och som regel redovisas utan decimaler. Avrundningen gör att procentsatser inte alltid summeras till 100 procent.

Begreppen *nybörjare* och *elever i läsår 1*

Ett återkommande begrepp i redovisningen är *nybörjare*. Statistiken om *nybörjare* avser elever som är registrerade i gymnasieskolans läsår 1 den 15 oktober eller närliggande vardag respektive år och som inte har varit registrerade i gymnasieskolan de föregående sex åren. Till skillnad från *nybörjare* avser elever i läsår 1 alla elever som är registrerade i läsår 1, även de som tidigare varit registrerade i gymnasieskolan.

Exempel på elever i läsår 1 som inte är *nybörjare*

Följande är exempel på när elever i läsår 1 på språkintröduktion inte är *nybörjare*. I ett antal större kommuner tas nyanlända emot på särskilda skolor där de börjar sin utbildning på språkintröduktion för att, efter en viss tid, gå vidare till språkintröduktion på andra skolor. På dessa skolor kan eleverna registreras i läsår 1, men eftersom de inte är nya i gymnasieskolan omfattas de inte av begreppet *nybörjare*. Detta är också en tänkbar förklaring till den stora skillnaden mellan antal elever i läsår 1 respektive antal *nybörjare* på språkintröduktion. I oktober 2015 fanns det 13 494 elever registrerade i läsår 1 och 9 930 elever registrerade som *nybörjare*.

Begreppet *nybörjare* kan omfatta elever som har gått olika länge i gymnasieskolan

Språkintröduktion behöver inte vara organiserat i läsår. Istället styrs programmets längd av huvudmannens plan för utbildningen och av elevens individuella studieplan. Det finns inga riktlinjer om vilket läsår skolorna ska ange när de lämnar uppgifter om antalet elever på språkintröduktion. Det går därför inte att dra slutsatsen att eleverna i ett och samma läsår har gått lika länge på programmet. Följande är exempel på att *nybörjare* kan ha gått olika lång tid i läsår 1.

Som tidigare nämnts är mätpunkten för antalet elever i gymnasieskolan den 15 oktober, men på språkintröduktion antas elever kontinuerligt under hela läsåret. Om elever som antagits efter 15 oktober är registrerade i läsår 1 vid mätpunkten nästa år kommer de att omfattas av begreppet *nybörjare*. Detta trots att de kan gå gått på språkintröduktion i närmare ett år. Det finns också elever som har s.k. tillfälliga personnummer³⁰ när de börjar på språkintröduktion. Det går inte att koppla en elevs tillfälliga personnummer till det svenska personnummer elever som blir folkbokförda får. Om dessa elever är registrerade i läsår 1 två år i rad räknas de som *nybörjare* båda åren, eftersom inget visar att det rör sig om en och samma elev.

Det saknas uppgifter om hur vanliga ovanstående situationer är. Om det rör sig om många elever som omfattas av begreppet *nybörjare*, trots att de gått på språkintröduktion i nästan ett år eller mer, kan uppgifterna i denna rapport ge sken av att eleverna slutför sin utbildning på programmet snabbare än vad som egentligen är fallet.

³⁰ Elever som har tillfälliga personnummer kan vara nyanlända alternativt ha skyddad identitet.

Nyborjare i läsår 2 omfattas inte av begreppet nyborjare

Det förekommer att skolorna rapporterar nyborjare i läsår 2 på programmet. Troligen rör sig det om eleverna som nämns ovan, som börjat på språkintröduktion efter den 15 oktober eller som saknade svenskt personnummer vid studiestart.

Nyborjare i läsår 2 omfattas inte av statistiken om nyborjare som presenteras i den här rapporten. Om detta påverkar statistikens tillförlitlighet är oklart, eftersom vi inte vet om dessa elever skiljer sig från övriga nyborjare när det kommer till uppgifterna som presenteras. Höstterminen 2012 fanns 935 registrerade nyborjare i läsår 2. Motsvarande antal höstterminen 2015 var 2 508.

En stor andel nyborjare saknar svenskt personnummer

En begränsning med statistiken om språkintröduktion är att en stor andel av nyborjarna saknar svenskt personnummer – något som är en förutsättning för att kunna följa nyborjarnas verksamhet över tid. Svenskt personnummer får den som är folkbokförd i Sverige. De som måste ha uppehållsrätt eller uppehållstillstånd för att vistas i Sverige folkbokförs, som regel, endast om detta villkor är uppfyllt.³¹ Nedan redovisas hur stor andel av nyborjarna på programmet respektive läsår som har svenskt personnummer.

Nyborjare på språkintröduktion med svenskt personnummer.
Andel (%) av nyborjarna.

Ht 2011	Ht 2012	Ht 2013	Ht 2014	Ht 2015
83	76	74	66	56

Andelen nyborjare med svenskt personnummer har minskat för varje år som gått. Det för med sig att andelen elever i respektive nyborjarkull som går att följa över tid också har minskat. Om detta påverkar tillförlitligheten i uppgifterna som presenteras är oklart, eftersom vi inte vet om eleverna utan personnummer skiljer sig från övriga elever i avseenden som påverkar vilken sysselsättning de har när de avslutat studierna på språkintröduktion.

³¹ 4 § folkbokföringslagen (1991:481).

Stor ökning av antalet elever på språkintröduktion

Det totala antalet elever som går på språkintröduktion har ökat varje år sedan 2011, och i synnerhet det senaste året. I följande tabell redovisas antalet elever på språkintröduktion och övriga intröduktionsprogram från höstterminen 2011 till höstterminen 2015.

Tabell 1. Elever på intröduktionsprogram, alla läsår

	Ht 2011	Ht 2012	Ht 2013	Ht 2014	Ht 2015	Förändring 2014-2015
Språkintröduktion (IMSPR)	7 586	9 871	12 093	13 966	18 694	+4 728
Individuellt alternativ (IMIND)	5 524	7 622	8 427	8 319	8 285	-34
Programinriktat individuellt val (IMPRO)	3 141	5 088	5 837	6 243	6 580	+337
Yrkesintröduktion (IMYRK)	3 405	4 953	5 597	6 000	6 502	+502
Preparandutbildning (IMPRES)	2 834	2 865	2 433	2 405	2 529	+124
Totalt	22 490	30 399	34 387	36 933	42 590	+5 657

Intröduktionsprogrammen infördes höstterminen 2011 i och med gymnasiereformen. Först höstterminen 2013 fanns alltså elever i alla läsår. Tabellen inkluderar elever utan svenskt personnummer.

Nära 18 700 elever är registrerade på språkintröduktion det innevarande läsåret 2015/16. Språkintröduktion är därmed det största intröduktionsprogrammet.

Tabell 2 nedan visar hur många elever som har varit registrerade i vart och ett av läsåren på språkintröduktion höstterminen 2011 till höstterminen 2015.

Som tidigare nämnts registreras eleverna läsårsvis, men utbildningen på språkintröduktion behöver inte vara organiserad i läsår. Elever kan påbörja studierna när som helst under läsåret och elever som byter skola, men inte program, kan registreras i läsår 1 även om de redan har gått på språkintröduktion ett år eller mer.

Tabell 2. Antal elever på språkintröduktion per läsår

	Ht 2011	Ht 2012	Ht 2013	Ht 2014	Ht 2015
År 1	7 586	7 676	9 117	10 139	13 494
År 2	-	2 195	2 279	2 899	3 964
År 3	-	-	697	928	1 236
Läsår 1-3	-	-	12 093	13 966	18 694

De flesta av eleverna på språkintröduktion har varit registrerade i läsår 1. Det gäller 13 494, eller cirka 72 procent, av eleverna som var registrerade på programmet höstterminen 2015. Samma hösttermin var 3 964 elever (cirka 21 procent) registrerade i läsår 2 och 1 236 elever (knappt 7 procent) registrerade i läsår 3.

Nedanstående tabell visar hur stor andel av eleverna på intröduktionsprogrammen samt av eleverna i hela gymnasieskolan som har gått på språkintröduktion från höstterminen 2011 till höstterminen 2015.

Tabell 3. Elever på språkintröduktion, alla läsår

	Ht 2011	Ht 2012	Ht 2013	Ht 2014	Ht 2015
Andel (%) av eleverna på introduktionsprogrammen	34	32	35	38	44
Andel (%) av eleverna i gymnasieskolan	2	3	4	4	6

Läsåret 2015/16 utgör eleverna på språkintröduktion 44 procent av eleverna på introduktionsprogrammen och cirka 6 procent av alla elever i gymnasieskolan. Motsvarande andelar läsåret 2011/12 var 34 respektive 2 procent.

Majoriteten av eleverna är män och går på skolor med offentlig huvudman

I tabellen nedan redovisas den tillgängliga bakgrundsinformation om eleverna på språkintröduktion.

För en stor del av eleverna saknas uppgifter om föräldrarnas utbildningsbakgrund. Höstterminen 2015 gäller detta 12 134 elever, vilket utgör 65 procent av samtliga elever på programmet. Uppgifterna om föräldrarnas utbildningsbakgrund är därför mycket osäkra.

Tabell 4. Eleverna på språkintröduktion

	Ht 2011	Ht 2012	Ht 2013	Ht 2014	Ht 2015
Antal elever	7 586	9 871	12 093	13 966	18 694
Andel kvinnor (%)	39	36	37	36	33
Andel män (%)	61	64	63	64	67
Andel (%) offentlig huvudman	99,1	98,6	98,7	98,1	98,2
Andel (%) enskild huvudman	0,9	1,4	1,3	1,9	1,8
Föräldrarnas högsta utbildningsnivå					
– eftergymnasial (%)	30	27	23	22	23
– högst gymnasial (%)	70	73	77	78	76
Uppgift saknas (antal)	4 489	6 294	7 597	8 689	12 134

På språkintröduktion är andelen män högre än andelen kvinnor och skillnaden har vuxit över åren. Hösten 2011 var 61 procent av eleverna på språkintröduktion män och hösten 2015 var 67 procent män.

Nästan alla elever på språkintröduktion går på skolenheter med offentlig huvudman. Höstterminen 2015 var det endast 1,8 procent av eleverna som gick språkintröduktion på en skolenhet med enskild huvudman.

Årlig ökning av antalet nybörjare

För att beskriva inflödet av elever på språkinträdning redovisas nedan antalet nybörjare på programmet höstterminen 2011 till höstterminen 2015. Tabellen visar också hur stor andel av nybörjarna i gymnasieskolan som gått på språkinträdning.

Nybörjare som har ett s.k. tillfälligt personnummer är inkluderade i siffrorna som redovisas. Det går inte att koppla tillfälliga personnummer till det svenska personnummer elever som blir folkbokförda får. Om dessa elever är registrerade i läsåret 1 under två år kommer de att räknas som nybörjare båda dessa år, eftersom det inte finns något som visar att det rör sig om en och samma elev. Det gör att siffrorna nedan kan vara en överskattning.

Tabell 5. Nybörjare på språkinträdning

	Ht 2011	Ht 2012	Ht 2013	Ht 2014	Ht 2015
Antal nybörjare	4 759	5 311	6 819	7 463	10 792
Andel (%) av gymnasienybörjarna	4	5	7	7	10

Både antalet och andelen nybörjare på språkinträdning har ökat för varje år som gått. Höstterminen 2011 fanns det 4 759 nybörjare på språkinträdning vilket utgjorde ungefär 4 procent av alla nybörjare i gymnasieskolan. Höstterminen 2015 har antalet nybörjare på språkinträdning ökat till 10 792 elever vilket är 10 procent av alla nybörjare.

De flesta av nybörjarna är 16 år

Elever får påbörja sin gymnasieutbildning under tiden till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år. För asylsökande, elever med tidsbegränsat uppehållstillstånd och elever som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning gäller att de ska ha påbörjat utbildningen innan de fyller 18 år. Tabellen nedan visar åldern på nybörjarna på språkinträdning från höstterminen 2011 till höstterminen 2015.³²

Tabell 6. Nybörjarnas ålder

Ålder	Ht 2011		Ht 2012		Ht 2013		Ht 2014		Ht 2015	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Yngre än 16 år	75	2	98	2	97	1	77	1	98	1
16 år	1 850	39	2 202	42	2 683	39	3 119	42	5 020	47
17 år	1 515	32	1 686	32	2 232	33	2 457	33	3 349	31
18 år	889	19	924	17	1 290	19	1 281	17	1 723	16
19 år	398	8	367	7	478	7	507	7	571	5
Äldre än 19 år	32	1	34	1	39	1	22	0	31	0
Totalt	4 759	100	5 311	100	6 819	100	7 463	100	10 792	100

³² Siffrorna inkluderar nybörjare med tillfälliga personnummer och kan därför vara en överskattning.

De flesta elever har varit 16 år då de börjat på språkintröduktion. År 2011 var 39 procent av nybörjarna 16 år och år 2015 var motsvarande siffra 47 procent. Åren däremellan har andelen 16-åringar varierat något.

Omkring 30 procent av eleverna har varit 17 år när de börjat på programmet medan 18-åringarna har utgjort 16–19 procent.

En mindre andel av nybörjarna har varit 19 år. Hötsterminerna 2011–2015 har det rört sig om 5–8 procent av nybörjarna. Det har varit än mer ovanligt att nybörjarna varit yngre än 16 eller äldre än 19 år. Över åren har det rört sig om högst ett par procent av nybörjarna.

Nybörjare på språkintröduktion som har gått i svensk grundskola

Nybörjarna på språkintröduktion kan ha gått i svensk grundskola innan de började på programmet.³³ Uppgifterna om grundskolestudier, som presenteras i tabellen nedan, bygger på att eleverna följs över tid. Därför gäller uppgifterna bara nybörjare som hade svenskt personnummer när de började på språkintröduktion. Som tidigare nämnts saknar många nybörjare svenskt personnummer vilket gör uppgifterna i tabellen osäkra. Ytterligare en faktor som gör uppgifterna osäkra är att det kan finnas nybörjare som gått svensk grundskola och hade svenskt personnummer när de började på språkintröduktion, men som inte hunnit få det när de avslutade sina grundskolestudier. Även detta gör att det inte går att följa elevens verksamhet bakåt i tiden för att ta reda på eventuella grundskolestudier. Det gör att uppgifterna i tabellen kan vara en underskattning.

Tabell 7. Nybörjare som gått i svensk grundskola

	Ht 2011	Ht 2012	Ht 2013	Ht 2014	Ht 2015
Andel (%) av nybörjarna	29	28	26	32	33

Av tabellen framgår att omkring 30 procent av nybörjarna respektive år har gått i svensk grundskola innan de börjar på språkintröduktion. Uppgifterna visar inte hur lång tid eleverna har gått i svensk grundskola.

Måttlig ökning av antalet skolenheter och kommuner med språkintröduktion

Tabellen nedan visar hur många skolenheter som har elever registrerade i läsår 1 på språkintröduktion. Tabellen visar också hur många av dessa skolenheter som har offentlig respektive enskild huvudman. Elevens hemkommun är skyldig att erbjuda språkintröduktion. Någon motsvarande skyldighet finns inte för enskilda huvudmän.³⁴

Med skolenhet avses en administrativ enhet där undervisning bedrivs och där det finns en rektor som ansvarar för ledningen och samordningen av det pedagogiska arbetet. Förändringen av antalet skolenheter som har elever på ett program i gymnasieskolan påverkas bland annat av att skolenheter kan ombildas, slås samman eller delas upp inom kommunerna.

³³ Uppgiften om huruvida en elev gått i grundskolan visar om eleven har varit registrerad i årskurs 9 i grundskolan

³⁴ 17 kap. 16 och 28 §§ skollagen.

Tabell 8. Antal skolenheter med elever i läsåret 1 på språkintröduktion

	Ht 2011*	Ht 2012	Ht 2013	Ht 2014	Ht 2015
Totalt	-	280	274	304	309
Offentlig huvudman	-	271	265	291	297
Enskild huvudman	-	9	9	13	12

* Begreppet skolenhet ersatte begreppet skola som organisatorisk enhet i och med att skollagen 2010:800 började tillämpas. Skolverket anpassade sin statistik till begreppet läsåret 2012/13, vilket innebär att uppgifter om skolenheter saknas för det första läsåret med den reformerade gymnasieskolan, 2011/12.

Antalet skolenheter som har elever i läsåret 1 på språkintröduktion har ökat över åren, till 309 skolenheter höstterminen 2015. Det är ovanligt att enskilda huvudmän erbjuder språkintröduktion. Det innevarande läsåret har enbart 12 fristående skolor elever på språkintröduktion.

Tabell 9 visar hur många skolkommuner som har elever i läsåret 1 på språkintröduktion. Begreppet skolkommun avser skolenhetens lägeskommun.

Tabell 9. Antal skolkommuner med elever i läsåret 1 på språkintröduktion

	Ht 2011	Ht 2012	Ht 2013	Ht 2014	Ht 2015
Antal kommuner	197	219	224	227	229

Även antalet kommuner med elever på språkintröduktion har ökat. De senaste åren har ökningen dock inte varit i paritet med ökningen av det totala antalet elever på programmet, vilket bör bero på att antalet invandrarungdomar är begränsat i vissa kommuner. Det finns dessutom kommuner som saknar egen gymnasieskola och har samverkansavtal som innebär att eleverna går i annan kommuns gymnasieskola. Språkintröduktion ges nu av 229 av landets 290 kommuner.

På Skolverkets webbplats Siris finns information om den geografiska spridningen avseende elever på språkintröduktion, samt skolenheter och skolkommuner med elever på programmet. På Siris presenterar Skolverket delar av den statistik som myndigheten samlar in inom ramen för det nationella uppföljningssystemet för förskoleklass, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning.³⁵

35 Webbplatsen har följande adress: <http://siris.skolverket.se>

KAPITEL 3

Verksamhet efter språkin introduktion

3. Verksamhet efter språkintröduktion

I det här kapitlet redovisas statistik om elevernas verksamhet åren efter språkintröduktion. Statistiken gäller nybörjarna från och med hösten 2011 till och med hösten 2014 och informationen sträcker sig till och med hösten 2015.³⁶

Statistiken bygger på att nybörjarna följs över tid och finns därför bara för nybörjarna som har haft svenskt personnummer. Som tidigare nämnts har andelen nybörjare med svenskt personnummer minskat årligen sedan höstterminen 2011.³⁷

Eftersom det statistiska underlaget är omfattande har vi valt att i rapporten redovisa de delar vi bedömt som relevanta för att beskriva utvecklingen, medan underlaget som helhet återfinns i rapportens bilaga. I rutan nedan finns förklaringar om hur vi valt ut de redovisade uppgifterna. Där finns också andra förklaringar och definitioner som är viktiga för att få en förståelse för statistiken i det här kapitlet.

36 Presentationen bygger på Skolverkets statistik över elever per program och läsår, vilket i sin tur bygger på Statistiska centralbyråns (SCB) bearbetning av skolornas rapportering av uppgifter till Centrala studiestödsnämnden (CSN).

37 Som tidigare nämnts är det oklart om detta påverkar tillförlitligheten i uppgifterna som presenteras, eftersom vi inte vet om eleverna utan personnummer skiljer sig från övriga elever i avseenden som påverkar vilken sysselsättning de har när de avslutat studierna på språkintröduktion.

DEFINITIONER OCH FÖRKLARINGAR

T.o.m. utgången av 2014 har alla elever som har varit folkbokförda i Sverige, men inte längre är det, exkluderats från statistiken. Det rör sig om en liten andel nybörjare som utvandrat³⁸ åren efter de började på språkintröduktion (1–2 procent).

Även om en individ kan ha **flera sysselsättningar** framgår bara en av dessa i statistiken enligt följande prioritering: registrering i gymnasieskolan, arbete, komvux eller annan utbildning. Om en elev från språkintröduktion t.ex. både arbetar och studerar på kommunal vuxenutbildning (komvux) året efter studiestart kommer statistiken bara visa att eleven arbetar.

Uppgifter om **arbete** åren efter språkintröduktion gäller anställning under november månad och utgår från sysselsättningsregistrets³⁹ definition av arbete, vilket är minst en rapporterad arbetad timme under månaden. De senast tillgängliga uppgifterna om arbete gäller november 2014.

Uppgifterna om **komvux eller annan utbildning** visar om eleverna har deltagit i minst en kurs på komvux, yrkeshögskola, högskola eller universitet den 15 oktober åren efter de började på språkintröduktion. Uppgifterna visar inte studiernas omfattning och omfattar inte heller folkhögskoleutbildning. De senast tillgängliga uppgifterna gäller oktober 2014.

Uppgift saknas betyder att det inte finns information om elevens sysselsättning (här hamnar dessutom de sannolikt mycket få elever från språkintröduktion som övergår till sfi). Som nämns ovan sträcker sig uppgifterna om arbete till och med november 2014. Till och med hösten 2014 betyder därför Uppgift saknas att eleverna varken arbetar eller studerar i gymnasieskolan, på komvux eller annan utbildning. För uppgifter hösten 2015 är kategorin Uppgift saknas begränsad till informationen att man inte är registrerad i gymnasieskolan.

En relativt liten andel av nybörjarna på språkintröduktion är yngre än 16 eller äldre än 19 år. Vi har därför valt att samla dessa i åldersgrupperna **16 år eller yngre**, respektive **19 år eller äldre**.

När vi presenterar statistik uppdelat på de olika åldersgrupperna har vi för läsbarhetens skull valt att begränsa beskrivningen till **nybörjarna från höstterminen 2012** (enda undantaget är statistiken fyra år efter studiestart eftersom detta än så länge bara är aktuellt för nybörjarna från höstterminen 2011).⁴⁰ Anledningen till denna begränsade redovisning är att skillnaden mellan nybörjarkullarna är små när det gäller elever i olika åldrar.

38 Bland dem som inte längre är registrerade i befolkningsregistret har de flesta utvandrat. Till viss del kan det också röra sig om personer som avlidit, men denna andel är sannolikt marginell.

39 Sysselsättningsregistret (SREG) är ett SCB-register som används för att redovisa sysselsättningsförhållanden.

40 Motsvarande statistik om nybörjarna från övriga höstterminer finns i bifogad bilaga.

Över hälften kvar på språkintröduktion efter ett år

I de två tabellerna nedan redovisas nybörjarnas verksamhet ett år efter att de började på språkintröduktion. Den första tabellen gäller nybörjarna hösten 2011–2013, och den andra tabellen gäller nybörjarna hösten 2014. Uppdelningen i två tabeller beror på att det finns mindre information om nybörjarna 2014. För dessa nybörjare finns ännu ingen information om hur många elever som arbetade eller studerade på komvux/annan utbildning.

Tabell 10. Verksamhet ett år efter studiestart. Nybörjare 2011–2013.

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...						Uppgift saknas
		Språk- intro- duktion	Annat IM	Nationellt program	Arbete	Komvux/ annan utbildning		
2011	3 635	61	16	10	2	3	9	100
2012	3 760	60	15	11	2	3	10	100
2013	4 658	64	14	10	1	3	9	100
2011–2013	12 053	61	15	10	1	3	9	100

Tabell 11. Verksamhet ett år efter studiestart. Nybörjare 2014.

Nybörjare höst- termin	Antal elever	Varav andel (%) på...						Uppgift saknas
		Språk- intro- duktion	Annat IM	Nationellt program	Arbete	Komvux/ annan utbildning		
2014	4 505	62	13	10	-	-	14	100

Tabellerna visar att över hälften av nybörjarna har gått kvar på språkintröduktion ett år efter studiestart. Det gäller minst 60 procent av eleverna i var och en av årskullarna. Omkring 15 procent har gått över till ett annat intröduktionsprogram.

Ungefär 10 procent har, efter ett år, börjat på ett nationellt program i gymnasieskolan. Bland nybörjarna från höstterminerna 2011–2013 är det nästan lika vanligt att det saknas uppgifter om sysselsättning.

Bland nybörjarna höstterminen 2014 saknas uppgifter för 14 procent, men än så länge finns inte uppgifter om hur många som har arbetat eller studerat på komvux/annan utbildning. Bland nybörjarna 2011–2013 var det några få procent som arbetat eller studerat på komvux/annan utbildning efter ett år.

I nästa tabell redovisas vilket *intröduktionsprogram* som har varit vanligast bland eleverna, ett år efter att de påbörjat sina studier på språkintröduktion.

Tabell 12. Nybörjare från språkintröduktion som har gått på intröduktionsprogram. Ett år efter studiestart.

Nybörjare höst- termin	Antal elever	Varav andel (%) på...					Indivi- duellt alternativ
		Språk- intro- duktion	Prepa- rand- utbildning	Program- inriktat indi- viduellt val	Yrkes- intro- duktion		
2011	2 773	79	6	2	6	7	100
2012	2 807	80	7	2	5	7	100
2013	3 604	82	4	2	5	8	100
2014	3 410	82	5	1	4	7	100

Eleverna som har gått över från språkintröduktion till ett annat intröduktionsprogram har varit relativt jämnt fördelade mellan preparandutbildning, yrkesintröduktion och individuellt alternativ. Det minst vanliga har varit övergång från språkintröduktion till programinriktat individuellt val.

Som ovan nämnts har cirka 10 procent av nybörjarna gått över till ett *nationellt program* i gymnasieskolan efter ett år. Följande tabell visar hur dessa elever har fördelat sig på yrkesprogram respektive högskoleförberedande program.

Tabell 13. Nybörjare från språkintröduktion som har gått på ett nationellt program. Ett år efter studiestart.

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...		
		Yrkesprogram	Högskoleförberedande program	
2011	376	39	61	100
2012	411	43	57	100
2013	474	36	64	100
2014	450	38	62	100

Det har varit vanligare med övergång till ett högskoleförberedande program än ett yrkesprogram. Omkring 60 procent av nybörjarna som efter ett år har gått över till ett nationellt program har börjat på ett högskoleförberedande program.

Verksamhet efter ett år uppdelat efter nybörjarnas ålder

I tabellen nedan redovisar vi nybörjarnas verksamhet ett år efter att de började på språkintröduktion, men nu uppdelat efter hur gamla de var när de påbörjade sina studier. Uppgifterna gäller nybörjarna från hösten 2012.⁴¹

Tabell 14. Verksamhet ett år efter studiestart. Nybörjare 2012.

Ålder vid studie- start	Antal elever	Varav andel (%) på...						Uppgift saknas
		Språk- intröduktion	Annat IM	Nationellt program	Arbete	Komvux/ annan utbildning		
16 år eller yngre	1 605	65	17	12	0	0	5	100
17 år	1 167	65	16	13	1	0	5	100
18 år	685	59	14	9	4	2	13	100
19 år eller äldre	303	13	2	1	9	31	45	100
Totalt	3 760	60	15	11	2	3	10	100

För eleverna som var 18 år eller yngre som nybörjare har det varit vanligast att, efter ett år, gå kvar på språkintröduktion. Bland de äldre nybörjarna har det, ett år efter studiestart, varit vanligast att uppgift om verksamhet saknas.

41 Som tidigare nämnts har vi för läsbarhetens skull, valt att begränsa beskrivningen till nybörjarna höstterminen 2012. Anledningen till detta är att skillnaden mellan nybörjarkullarna är små när det gäller elever i olika åldrar. Motsvarande statistik om nybörjarna från övriga höstterminer finns i bifogad bilaga.

För de yngre nybörjarna har det varit vanligare att gå över till ett nationellt program i gymnasieskolan jämfört med de äldre. De äldre har i högre grad gått över till komvux/annan utbildning – vilket är en naturlig följd av att de vid studiestart på språkintröduktion legat nära åldersgränsen för att få påbörja gymnasiestudier.

Omkring en fjärdedel kvar på språkintröduktion efter två år

I tabellerna nedan redovisas elevernas verksamhet två år efter att de började på språkintröduktion. Den första tabellen gäller nybörjarna hösten 2011–2012. Den andra tabellen gäller nybörjarna hösten 2013.

Tabell 15. Verksamhet två år efter studiestart. Nybörjare 2011–2012.

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...						
		Språk- intröduktion	Annat IM	Nationellt program	Arbete	Komvux/ annan utbildning	Uppgift saknas	
2011	3 604	21	22	25	5	10	17	100
2012	3 726	24	20	26	5	10	15	100
2011–2012	7 330	23	21	26	5	10	16	100

Tabell 16. Verksamhet två år efter studiestart. Nybörjare 2013.

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...						
		Språk- intröduktion	Annat IM	Nationellt program	Arbete	Komvux/ annan utbildning	Uppgift saknas	
2013	4 658	28	19	22	-	-	31	100

Två år efter studiestart har drygt 20 procent av nybörjarna från 2011 och 2012 gått kvar på språkintröduktion. Motsvarande andel för nybörjarna från 2013 är något högre, närmare 30 procent. För samtliga nybörjarkullar är det en mindre andel som går kvar på språkintröduktion jämfört med hur det såg ut ett år efter studiestart, då omkring 60 procent gick kvar på programmet.

Ungefär en fjärdedel av nybörjarna 2011 och 2012 har gått på ett nationellt program två år efter studiestart och omkring en femtedel har gått på ett annat intröduktionsprogram. För nybörjarna från hösten 2013 har det, två år efter studiestart, varit något ovanligare att gå på ett nationellt program.

Två år efter studiestart har det blivit vanligare att arbeta, studera på komvux/annan utbildning samt att uppgifter om sysselsättning saknas, jämfört med hur det såg ut efter ett år. Det gäller för samtliga nybörjarkullar.

I nästa tabell redovisas hur eleverna som har gått på ett *intröduktionsprogram* efter två år har varit fördelade mellan de fem programmen.

Tabell 17. Nybörjare från språkintröduktion som har gått på intröduktionsprogram. Två år efter studiestart.

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...					100
		Språk- intröduktion	Preparand- utbildning	Programin- riktat indivi- duellt val	Yrkes- intröduktion	Individuellt alternativ	
2011	1 560	49	9	9	19	13	100
2012	1 638	55	6	9	18	12	100
2013	2 155	60	6	7	17	10	100

För eleverna som har gått över från språkintröduktion till ett annat intröduktionsprogram har yrkesintröduktion varit vanligast, följt av individuellt alternativ.

Som ovan nämnts har ungefär en fjärdedel av nybörjarna gått över till ett *nationellt program* i gymnasieskolan efter två år. Hur dessa elever har fördelat sig på yrkesprogram respektive högskoleförberedande program redovisas i följande tabell.

Tabell 18. Nybörjare från språkintröduktion som har gått på ett nationellt program. Två år efter studiestart.

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...			100
		Yrkesprogram	Högskoleförberedande program		
2011	907	51	49		100
2012	980	52	48		100
2013	1 041	45	55		100

Efter två år har det blivit vanligare med övergång till yrkesprogram än vad som var fallet efter ett år. För nybörjarna från hösten 2011 till hösten 2012 gäller det drygt hälften av dem som har gått vidare till ett nationellt program. Bland nybörjarna från hösten 2013 har fortfarande en större andel börjat på ett högskoleförberedande program, men nu gäller det 55 procent medan det efter ett år gällde 64 procent.

Verksamhet efter två år uppdelat efter nybörjarnas ålder

I nedanstående tabell redovisas nybörjarnas verksamhet efter två år uppdelat efter ålder vid studiestart. Uppgifterna gäller nybörjarna från hösten 2012.⁴²

Tabell 19. Verksamhet två år efter studiestart. Nybörjare 2012.

Ålder vid studiestart	Antal elever	Varav andel (%) på...						Uppgift saknas
		Språkintroduktion	Annat IM	Nationellt program	Arbete	Komvux/annan utbildning		
16 år eller yngre	1 593	32	25	34	2	0	7	100
17 år	1 159	29	26	32	3	2	8	100
18 år	675	6	6	10	10	34	35	100
19 år eller äldre	299	2	1	1	21	37	38	100
Totalt	3 726	24	20	26	5	10	15	100

Majoriteten av eleverna som var 17 år eller yngre som nybörjare har gått kvar i gymnasieskolan efter två år. Omkring 30 procent har gått kvar på språkintroduktion men störst andel, strax över 30 procent, har gått på ett nationellt program. Det är en ökning jämfört med hur det såg ut efter ett år, då drygt 10 procent i denna åldersgrupp gick på ett nationellt program.

En sådan ökning har inte skett för eleverna som var äldre som nybörjare. För dessa elever har det varit vanligast att uppgift om sysselsättning saknas två år efter studiestart.

Bland dem som var 19 år eller äldre som nybörjare var det vanligast att uppgift saknades redan ett år efter studiestart och då gällde det 45 procent av eleverna. Som framgår av ovanstående tabell har andelen minskat till 38 procent två år efter studiestart. Samtidigt har andelen som arbetat ökat med cirka 10 procentenheter och andelen som har studerat på komvux/annan utbildning ökat med cirka 5 procentenheter.

Nästan en tredjedel på ett nationellt program efter tre år

I tabellerna nedan redovisas nybörjarnas verksamhet tre år efter de började på språkintroduktion. Den första tabellen gäller nybörjarna hösten 2011, och den andra tabellen gäller nybörjarna hösten 2012.

Tabell 20. Verksamhet tre år efter studiestart. Nybörjare 2011.

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...						Uppgift saknas
		Språkintroduktion	Annat IM	Nationellt program	Arbete	Komvux/annan utbildning		
2011	3 575	6	17	30	11	14	22	100

⁴² Som tidigare nämnts har vi för läsbarhetens skull, valt att begränsa beskrivningen till nybörjarna höstterminen 2012. Anledningen till detta är att skillnaden mellan nybörjarkullarna är små när det gäller elever i olika åldrar. Motsvarande statistik om nybörjarna från övriga höstterminer finns i bifogad bilaga.

Tabell 21. Verksamhet tre år efter studiestart. Nybörjare 2012.

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...						
		Språk- introduk- tion	Annat IM	Nationellt program	Arbete	Komvux/ annan utbildning	Uppgift saknas	
2012	3726	5	16	31	-	-	48	100

Tre år efter påbörjade studier har det varit relativt ovanligt att gå kvar på språkin introduktion. Vanligare har varit att gå på ett nationellt program, vilket omkring 30 procent av eleverna har gjort.

För nybörjarna från hösten 2011 har det också blivit vanligare både att arbeta och studera på komvux/annan utbildning än vad som var fallet efter två år.⁴³ Samtidigt har ungefär en femtedel av dessa elever varken varit registrerade i arbete eller som studerande, tre år efter de började på språkin introduktion.

I nästföljande tabell redovisas hur eleverna som har gått på ett *introduktionsprogram* efter tre år har varit fördelade mellan de fem programmen.

Tabell 22. Nybörjare från språkin introduktion som har gått på introduktionsprogram. Tre år efter studiestart.

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...					
		Språk- introduk- tion	Preparand- utbildning	Program- inriktat individuellt val	Yrkes- introduk- tion	Individuellt alternativ	
2011	825	26	6	20	36	11	100
2012	802	24	5	20	41	10	100

Bland eleverna som har gått på ett annat introduktionsprogram än språkin introduktion har yrkesintroduktion varit vanligast, följt av programinriktat individuellt val.

Preparandutbildning har, i likhet med hur det såg ut efter två år, varit det minst vanliga introduktionsprogrammet.

Ungefär 30 procent av nybörjarna har gått över till ett *nationellt program* tre år efter de började på språkin introduktion. I tabellen nedan finns uppgifter om hur dessa elever har fördelat sig på yrkesprogram respektive högskoleförberedande program.

Tabell 23. Nybörjare från språkin introduktion som har gått på ett nationellt program. Tre år efter studiestart.

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...		
		Yrkesprogram	Högskoleförberedande program	
2011	1 079	56	44	100
2012	1 143	57	43	100

⁴³ Som redovisats tidigare var det 5 procent som arbetade och 10 procent som gått över till studier på komvux/annan utbildning två år efter studiestart. Tre år efter studiestart var motsvarande andelar 11 respektive 14 procent.

I likhet med hur det såg ut efter två år har det för nybörjarna från hösten 2011 och 2012 varit något vanligare att gå över till ett yrkesprogram än till ett högskoleförberedande program.

Efter två år var det strax över 50 procent som gått till ett högskoleförberedande program. Som tabellen ovan visar är andelen något större tre år efter påbörjade studier.

Verksamhet efter tre år uppdelat efter nybörjarnas ålder

I nedanstående tabell redovisas nybörjarnas verksamhet efter tre år uppdelat efter ålder vid studiestart. Uppgifterna gäller nybörjarna från hösten 2012.⁴⁴ För dessa elever finns ännu inte uppgifter om hur stor andel som har arbetat eller studerat på komvux/annan utbildning.

Tabell 24. Verksamhet tre år efter studiestart. Nybörjare 2012.

Ålder vid studiestart	Antal elever	Varav andel (%) på...						Uppgift saknas	
		Språk-introduktion	Annat IM	Nationellt program	Arbete	Komvux/ annan utbildning			
16 år eller yngre	1 593	10	27	45	-	-	19	100	
17 år	1 159	2	13	32	-	-	53	100	
18 år	675	1	4	9	-	-	86	100	
19 år eller äldre	299	1	1	0	-	-	98	100	
Totalt	3 726	5	16	31	-	-	48	100	

Majoriteten av dem som var 16 år eller yngre som nybörjare har gått kvar i gymnasieskolan efter tre år och störst andel, 45 procent, på ett nationellt program. Det är en ökning jämfört med hur det såg ut efter två år då motsvarande andel var 34 procent. Ungefär en femtedel av de 16-åriga nybörjarna har inte gått kvar i gymnasieskolan efter tre år.

Majoriteten av dem som var äldre än 16 år som nybörjare har inte varit registrerade i gymnasieskolan efter tre år, och andelen som inte varit registrerade är större ju äldre eleverna har varit vid studiestart.

Bland dem som var 17 år som nybörjare har dock nästan hälften gått kvar i gymnasieskolan, cirka 30 procent på ett nationellt program och drygt 10 procent på ett annat introduktionsprogram.

⁴⁴ Som tidigare nämnts har vi för, läsbarhetens skull, valt att begränsa beskrivningen till nybörjarna höstterminen 2012. Anledningen till detta är att skillnaden mellan nybörjarkullarna är små när det gäller elever i olika åldrar. Motsvarande statistik om nybörjarna från övriga höstterminer finns i bifogad bilaga.

Majoriteten ej i gymnasieskolan efter fyra år

I nedanstående tabell redovisas nybörjarnas verksamhet efter fyra år. Uppgifterna gäller nybörjarna från höstterminen 2011 och avser deras verksamhet 15 oktober år 2015.

Tabell 25. Verksamhet fyra år efter studiestart. Nybörjare 2011.

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...						Uppgift saknas	
		Språk-introduktion	Annat IM	Nationellt program	Arbete	Komvux/annan utbildning			
2011	3 575	0	9	20	-	-	71	100	

Fyra år efter påbörjad utbildning på språkin introduktion har 71 procent av nybörjarna från hösten 2011 inte varit registrerade i gymnasieskolan. Det finns ännu inga uppgifter om hur stor andel av dessa elever som har arbetat eller studerat på komvux/annan utbildning. Av dem som har varit kvar i gymnasieskolan var det vanligare att gå på ett nationellt program än på ett introduktionsprogram.

En del av eleverna som inte finns kvar i gymnasieskolan har avslutat sina studier med gymnasieexamen eller studiebevis. Gymnasieexamen ska utfärdas för elever som har betyg från en utbildning som omfattar minst 2 500 gymnasiepoäng på ett nationellt program, om övriga villkor för examen är uppfyllda.⁴⁵ Studiebevis ska utfärdas för elever som inte uppfyller kraven för gymnasieexamen, men som fått betyg i kurser eller i gymnasiearbetet.⁴⁶

I följande tabell redovisas hur stor andel av nybörjarna höstterminen 2011 som har avslutat ett nationellt program med gymnasieexamen eller med studiebevis fyra år efter de började på språkin introduktion.

Tabell 26. Nybörjare från språkin introduktion som har avslutat ett nationellt program. Fyra år efter studiestart.

Nybörjare hösttermin	Antal nybörjare	Andel (%) som avslutat nationellt program	
		Avslutat med examen	Avslutat med studiebevis
2011	3 575	7	2

Som tabellen visar har totalt 9 procent av nybörjarna hösten 2011 avslutat ett nationellt program med examen eller med studiebevis, 7 procent med examen och 2 procent med studiebevis.

Nära 30 procent av nybörjarna från hösten 2011 har varit kvar i gymnasieskolan hösten 2015. 20 procent har gått på ett nationellt program och 9 procent har gått på ett *introduktionsprogram*. Följande tabell visar hur dessa 9 procent – 329 elever – har varit fördelade på de fem programmen.

⁴⁵ Villkoren anges i 16 kap. 27–28 §§ skollagen och det finns skillnader i villkoren för en yrkesexamen eller högskoleförberedande examen.

⁴⁶ 8 kap. 12 § gymnasieförordningen

Tabell 27. Nybörjare från språkin introduktion som har gått på introduktionsprogram. Fyra år efter studiestart

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...					Individuellt alternativ	
		Språk- introduk- tion	Preparand- utbildning	Program- inriktat indivi- duellt val	Yrkes- introduk- tion			
2011	329	4	5	35	49	6	100	

Efter fyra år har yrkesintroduktion, i likhet med hur det såg ut efter tre år, varit det vanligaste introduktionsprogrammet för elever från språkin introduktion. Där har hälften av de 329 eleverna på introduktionsprogram gått, medan 35 procent har gått på programinriktat individuellt val. Resten har varit relativt jämnt fördelade på övriga introduktionsprogram.

Ungefär 20 procent av nybörjarna från hösten 2011 har gått på ett *nationellt program* fyra år efter studiestart. I tabellen nedan finns uppgifter om hur dessa elever har fördelat sig på yrkesprogram respektive högskoleförberedande program.

Tabell 28. Nybörjare från språkin introduktion som har gått på ett nationellt program. Fyra år efter studiestart.

Nybörjare hösttermin	Antal elever	Varav andel (%) på...		
		Yrkesprogram	Högskoleförberedande program	
2011	716	62	38	100

Bland eleverna som har gått på ett nationellt program har drygt 60 procent gått på ett yrkesprogram och knappt 40 procent på ett högskoleförberedande program. Jämfört med hur det såg ut efter tre år har andelen på yrkesprogram ökat något.

Verksamhet efter fyra år uppdelat efter nybörjarnas ålder

Nedan redovisas nybörjarnas verksamhet efter fyra år uppdelat efter ålder vid studiestart. Uppgifterna gäller nybörjarna från hösten 2011. Det saknas än så länge uppgifter om hur många som har arbetat eller studerat på komvux/annan utbildning.

Tabell 29. Verksamhet fyra år efter studiestart. Nybörjare 2011.

Ålder vid studiestart	Antal elever	Varav andel (%) på...						Uppgift saknas	
		Språk- introduk- tion	Annat IM	Nationellt program	Arbete	Komvux/ annan utbildning			
16 år eller yngre	1 486	1	15	34	-	-	51	100	
17 år	1 086	0	8	20	-	-	72	100	
18 år	663	0	1	1	-	-	98	100	
19 år eller äldre	340	0	0	0	-	-	100	100	
Totalt	3 575	0	9	20	-	-	71	100	

Efter fyra år har majoriteten i samtliga åldersgrupper varit utanför gymnasieskolan. Det gäller i princip samtliga som var 18 år eller äldre som nybörjare, drygt 70 procent av dem som var 18 år och drygt hälften av dem som var 16 år eller yngre när de började på språkintröduktion. Bland eleverna som har varit kvar i gymnasieskolan har det varit vanligast att gå på ett nationellt program.

Sammanfattning av statistiken om verksamhet efter språkintröduktion

I det följande görs en kort sammanfattning av statistiken som presenterats i detta kapitel.

- Ett år efter studiestart har över hälften av eleverna gått kvar på språkintröduktion och ungefär 15 procent har gått över till andra intröduktionsprogram.
- Två år efter studiestart har omkring en fjärdedel gått kvar på språkintröduktion och ungefär lika många har börjat på ett nationellt program. Omkring 20 procent har gått över till ett annat intröduktionsprogram, vanligast har yrkesintröduktion varit, följt av individuellt alternativ.
- Efter tre år har omkring 30 procent av eleverna gått på ett nationellt program och drygt 15 procent på ett annat intröduktionsprogram än språkintröduktion. Yrkesintröduktion har fortfarande varit vanligast av de andra intröduktionsprogrammen, följt av programinriktat individuellt val.
- Av nybörjarna från hösten 2011 har cirka 20 procent varken arbetat eller studerat, tre år efter påbörjade studier.
- Fyra år efter studiestart har majoriteten av nybörjarna från hösten 2011 lämnat gymnasieskolan. 9 procent har avslutat ett nationellt program i gymnasieskolan med gymnasieexamen eller studiebevis.
- Majoriteten av eleverna som har gått över till ett nationellt program relativt snabbt har börjat på ett högskoleförberedande program. Yrkesprogram har varit vanligare för elever som har gått på språkintröduktion en längre tid.
- Eleverna som varit yngre när de började på språkintröduktion har funnits kvar i gymnasieskolan under en längre tid jämfört med eleverna som varit äldre som nybörjare. Av eleverna som var 17 år eller yngre som nybörjare har nio av tio gått kvar i gymnasieskolan efter två år. Efter lika lång tid har drygt en femtedel av de 18-åriga nybörjarna och nästan inga av de 19-åriga nybörjarna gått kvar.

KAPITEL 4

Skolverkets kunskap om organisation, innehåll och utmaningar

4. Skolverkets kunskap om organisation, innehåll och utmaningar

I det här kapitlet sammanfattar vi Skolverkets kunskaper om hur språkintröduktion organiseras, om utbildningens innehåll och vilka som är de särskilda utmaningarna med programmet. Dessa kunskaper bygger på flera källor: möten med skolor och skolhuvudmän i samband med olika nätverksträffar och konferenser, särskilda besök på Skolverkets referensskolor för språkintröduktionsprogrammet, samt diskussioner med Skolverkets kommunala referensgrupp. Dessutom har samråd förts med skolor med anledning av Skolverkets särskilda regeringsuppdrag att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever.⁴⁷ Med anledning av det sistnämnda uppdraget har Skolverket under hösten 2015 haft samrådsmöten med intresseorganisationer, myndigheter, lärosäten, huvudmän, rektorer och annan skolpersonal.⁴⁸

Det ska understrykas att informationen från dessa källor inte nödvändigtvis är representativ för språkintröduktion i ett nationellt perspektiv. Uppgifterna är inte baserade på systematiserad inhämtning av information, utan är det som Skolverket kan nämna utifrån den kunskap som vi hittills har samlat in.

Ytterligare en källa är den enkätstudie som Skolverket genomförde 2014, och som riktades till samtliga skolor som har intröduktionsprogram.⁴⁹

Ett övergripande intryck är att situationen just nu – i början av 2016 – präglas av att huvudmännen och skolorna upplever svårigheter att hantera den stora mängden nyanlända. Långt ifrån allt har fallit på plats med de nya utmaningarna för språkintröduktion som ökningen av antalet nyanlända fört med sig. Det ska också poängteras att alla utmaningarna inte är nya – flera av dem fanns redan innan den stora tillströmningen av nyanlända ungdomar.

Organisation och innehåll

Bestämmelserna om språkintröduktion ger huvudmän och skolor stor frihet beträffande programmets organisation och innehåll. I linje med detta finns det, bland de huvudmän och skolor som Skolverket har kontakt med, olika sätt att organisera mottagandet och utforma utbildningen.

Vad gäller mottagandet finns exempel på kommuner med särskilda mottagningsenheter där nyanlända får information om det svenska utbildningssystemet och där deras kunskaper kartläggs innan ungdomarna slussas vidare till språkintröduktion. På mottagningsenheterna kan det också göras en kartläggning av elevernas sociala situation och hälsotillstånd. Det kan arbeta olika yrkesgrupper på enheterna, t.ex. lärare, socionomer, skolsköterskor och tolkar.

47 Utbildningsdepartementet (2015) *Uppdrag att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov för elever med annat modersmål än svenska*. Diarienummer: U2015/3356/S. Uppdraget gäller både grundskolan och motsvarande skolformer samt gymnasieskolans intröduktionsprogram.

48 En sammanfattning av dessa samråd finns i bilaga 1 i Skolverkets redovisning av den långsiktiga planen för arbetet med ovan nämnda uppdrag se Skolverket (2015) *Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov för elever med annat modersmål än svenska*. Diarienummer 2015:779.

49 Studien redovisas i rapporten *Intröduktionsprogram* (Skolverket 2014, rapport 413). Enkäten sändes till samtliga skolenheter som det året hade intröduktionsprogram, och svarsfrekvensen var 64 procent.

I vissa kommuner finns det en eller flera gymnasieskolor som enbart är specialiserade på språkinträdning, där alla nyanlända elever i gymnasieåldern påbörjar sin utbildning. Eleverna går på dessa skolor under en begränsad tid, varefter de går över till en språkinträdning som är mer profilerad mot ett visst program eller utbildning. Denna lösning är vanligare i större kommuner. I vissa mindre kommuner är språkinträdning det enda gymnasieprogram som kommunen erbjuder, medan det finns samverkansavtal med andra kommuner för övergången till fortsatt utbildning.

Det finns också olika lösningar vad gäller utbildningens innehåll. En är att nivågruppera undervisningen på programmet bl.a. utifrån elevernas studievana och kunskaper i svenska. Hos vissa huvudmän läser alla språkinträdningselever, förutom svenska eller svenska som andraspråk, ett antal i förväg bestämda grundskoleämnen. Den enkätstudie om inträdningens programmen som Skolverket genomförde 2014 omfattade frågor om utbildningens innehåll. Det framkom att på drygt hälften av skolenheterna läste eleverna utöver svenska eller svenska som andraspråk också andra grundskoleämnen. På ungefär var tionde skolenhet läste minst hälften av eleverna kurser i gymnasiegemensamma ämnen och på cirka 5 procent av skolenheterna gymnasiekurser i andra karaktärsämnen och gymnasiekurser i yrkesämnen.

I bestämmelserna om språkinträdning finns inga krav på att eleven ska ha uppnått någon viss nivå i svenska/svenska som andraspråk på grundskolenivå för att gå vidare från språkinträdning. Utifrån kontakter med huvudmän och skolor kan Skolverket konstatera att det finns en variation i hur mycket svenska eleverna kan när de avslutar sina studier på programmet.

I enkätstudien som Skolverket har genomfört ställdes också frågor om orsaker till att elever gick längre på språkinträdning än planerat. Av svaren framgick att begränsad läs- och skrivkunnsighet var den vanligaste orsaken. Detta uppgav nästan 90 procent av rektorerna som svarade på enkäten. Dessutom uppgav 25 procent hög frånvaro som en orsak till att utbildningen blivit längre än planerat. Andra vanliga anledningar till förlängd utbildning har varit svårigheter för eleverna att ta till sig kunskaper på ett nytt språk och att många har begränsad skolgång från hemlandet.

Av enkätsvaren framgick också att omkring hälften av skolorna samverkade med andra skolor eller skolformer i genomförandet av utbildningen på inträdningens programmen. Drygt en tredjedel samverkade med andra gymnasieskolor och knappt en femtedel samverkade med grundskolor. Samverkan med komvux och sfi var relativt ovanligt vid tiden för enkätens genomförande.

Utmaningar och behov

Svårt att bygga ut verksamheten tillräckligt snabbt

Huvudmännen och skolorna som Skolverket träffat har haft svårt att bygga ut utbildningen på och verksamheten kring språkintröduktion i samma takt som elevunderlaget ökat. Till det hör problem att hitta lokaler och att rekrytera behöriga lärare samt studiehandledare. Rekrytering av personer med rätt kompetenser kan vara en större utmaning i mindre kommuner än i storstäder.⁵⁰

Möjligheterna har också varit begränsade att tillgodose elevernas behov av studie- och yrkesvägledning. Nyanlända kan i större utsträckning än andra elever behöva information om hur det svenska utbildningssystemet och arbetsmarknaden fungerar, t.ex. vilka utbildningsformer som finns, vilka utbildningar som krävs för olika arbeten samt vilket stöd som finns att tillgå för den som söker jobb. I detta ligger också ett behov av att kunna erbjuda studievägledning på elevernas modersmål. Det efterfrågas material på elevernas modersmål med information om det svenska utbildningssystemet och arbetsmarknaden.

Även elevhälsan beskrivs som underdimensionerad, inte minst eftersom behoven av kontakt med exempelvis kuratorer och psykologer ofta är stora för eleverna på språkintröduktion.

Skolverkets kontakter uppger också att det finns behov av kompetensutveckling för lärarna som arbetar inom språkintröduktion. Lärarna kan t.ex. behöva metoder för att undervisa elever med annat modersmål än svenska eller möta elever som flytt från krig, separerats från sina familjer eller upplevt andra traumatiska händelser. Behov av fortbildning kan finnas både bland lärare i svenska/svenska som andraspråk och bland lärare i övriga ämnen. Det kan också finnas fortbildningsbehov bland lärarna på andra program som tar emot elever från språkintröduktion.

Svårt med bedömning och individanpassning

I gymnasieförordningen ställs krav på att elevernas språkkunskaper ska bedömas i god tid inför mottagandet på språkintröduktion. I gymnasieförordningen framgår också att utbildningen på språkintröduktion, förutom svenska/svenska som andraspråk, ska innehålla ämnen och kurser som behövs för elevens fortsatta utbildning samt att huvudmannen fortlöpande ska bedöma elevernas kunskapsutveckling.⁵¹

Skolverkets kontakter uppger att det är svårt att göra dessa bedömningar, inte minst när det kommer till att validera utländska utbildningar för att ta reda på vilka kunskaper eleverna redan har. Idag försöker varje skola skapa sitt eget system vilket gör att bedömningen kan se olika ut i olika delar av landet. Huvudmännen efterfrågar stödmaterial att utgå från vid dessa bedömningar och flera efterfrågar en funktion på statlig nivå med samlad kunskap om utländska utbildningar på motsvarande svensk grund- och gymnasieskolenivå.

I bestämmelserna om språkintröduktion klargörs att utbildningen ska vara individanpassad. Denna individanpassning är något som huvudmännen och

50 Mot bakgrund av svårigheterna att erbjuda tillräckligt många utbildningsplatser finns det huvudmän som föreslår att språkintröduktion, för de äldre eleverna, skulle kunna förläggas på folkhögskolor eller i anslutning till sfi.

51 6 kap. 7–8 §§ gymnasieförordningen

skolorna upplever som en stor utmaning, utifrån vad som framkom i Skolverkets enkätstudie 2014. Elevgruppen på språkintröduktion är heterogen – de kommer från olika länder, har varierande utbildningsbakgrund och är i olika åldrar, både när de kommer till Sverige och när de börjar på språkintröduktion. Därtill kan de ha olika förväntningar och avsikter, olika grad av motivation och varierande förståelse för hur det svenska skolsystemet fungerar. Denna heterogenitet i kombination med den stora tillströmningen av elever gör det svårt att utforma utbildningen så att den möter behovet hos var och en av eleverna på programmet. Att eleverna börjar löpande under året anges av flera skolor som ytterligare en komplexitet.

En särskild utmaning är att stödja elever med väldigt kort utbildningsbakgrund – ofta rör det sig om analfabeter – samt elever som är i sena tonåren när de börjar på språkintröduktion. Många av dem hinner inte nå upp till behörighetskraven för ett nationellt gymnasieprogram innan de är 20 år. Det kan vara svårt att avgöra vad som är det lämpligaste målet med utbildningen för var och en av dessa elever. För vissa kan det t.ex. vara att börja på ett annat intröduktionsprogram och för andra att börja på vuxenutbildningen. Detta för med sig svårigheter att avgöra utbildningens längd och innehåll.

När det kommer till utbildningens innehåll har deltagarna på samråden beskrivit det som angeläget att eleverna snabbt börjar läsa fler ämnen än svenska/svenska som andraspråk eftersom kunskapsutvecklingen i övriga ämnen annars riskerar att hämmas. Vid samråden har vikten av värdegrundsarbete också betonats. De värden som skolan har till uppdrag att förmedla behöver synliggöras i undervisningen och i det övriga arbetet med nyanlända. Bemötande och normmedvetenhet har också beskrivits som viktigt, eller till och med avgörande, för mottagandet och intröduktionen i svensk skola.

Begränsad interaktion med svenskspråkiga elever

Huvudmännen och skolorna som Skolverket varit i kontakt med ser även den begränsade interaktionen mellan elever på språkintröduktion och svenskspråkiga elever som ett problem, eftersom detta inte gynnar språkutveckling och integration. Hos enstaka huvudmän kan eleverna på språkintröduktion läsa kurser tillsammans med elever på övriga intröduktionsprogram. I övrigt uppger flera huvudmän att det saknas kontaktytor mellan eleverna på språkintröduktion och svenskspråkiga elever, speciellt om utbildningarna inte ligger i samma lokaler.

Något som ofta betonas är vikten av interaktion med svenskspråkiga ungdomar även utanför skoltid, eftersom skolan inte är den enda plattformen för språkutveckling och integration. Det finns exempel där skolor och föreningsliv samarbetar för att eleverna på språkintröduktion ska få kännedom om vilka fritidsaktiviteter som finns på orten.

Svårigheter när eleverna ska vidare till annan utbildning

En särskild utmaning som Skolverket uppmärksammat är gränsdragningen mellan språkintröduktion och programmen yrkesintröduktion respektive individuellt alternativ. Det kan vara svårt att avgöra vid vilken tidpunkt det är gynnsamt att fokus i utbildningen flyttas från svenska språket, vilket blir fallet om eleven börjar på något av dessa program. Det är också svårt att avgöra när detta är tillåtet eftersom skollagen uttrycker att yrkesintröduktion och individuellt alterna-

tiv inte står öppna för elever som ska erbjudas språkintröduktion.⁵² Skolverkets intryck är att det görs olika tolkningar av bestämmelserna i skollagen. Det finns skolor där elever på språkintröduktion kan läsa kurser tillsammans med elever på yrkesintröduktion eller individuellt alternativ. Det finns också skolor där elever med mycket grundläggande kunskaper i svenska kan börja på yrkesintröduktion eller individuellt alternativ och fortsätta sina studier i svenska/svenska som andra språk på dessa program.

När det gäller övergång till nationella program beskrivs behörighetskraven som ett problem, speciellt när det kommer till högskoleförberedande program. Det finns en risk att eleverna på språkintröduktion får ett försenat inträde på de nationella programmen på grund av detta och det gäller särskilt elever med lång utbildningsbakgrund. Till det hör svårigheterna att validera utländsk utbildning för att kunna avgöra vilka kunskaper eleven redan har.

En annan svårighet kan vara att bedöma om det är lämpligast för en elev att gå vidare till ett nationellt program eller till vuxenutbildningen i de fall båda alternativen kan vara aktuella. Å ena sidan är det tänkbart att äldre elever hellre studerar inom vuxenutbildningen än i gymnasieskolan. Å andra sidan finns en viktig social struktur i gymnasieskolan som kan saknas inom vuxenutbildningen.

Ett problem vid övergång till vuxenutbildningen är att det, enligt Skolverkets kontakter, är ovanligt med en strukturerad kontakt mellan gymnasieskola och vuxenutbildning. I de fall sådan kontakt förekommer är den vanligen upprättad på enskilda skolenheter och ofta på initiativ av rektorn. Särskilt utmanande kan det vara då vuxenutbildningen inte utförs av kommunen utan ligger ute på entreprenad. I dessa fall saknas ofta en naturlig kontaktyta mellan kommunen och vuxenutbildningen, även om kommunen ansvarar för utbildningens innehåll i egenskap av huvudman.

Behov av välfungerande samverkan

Att anordna språkintröduktion ställer i regel stora krav på samverkan inom lärarkollegiet, mellan olika skolor och huvudmän samt mellan skolan och andra verksamheter. En anledning till detta är att många nyanlända gör fler övergångar inom gymnasieskolan än vad som är fallet för andra elever. Som tidigare nämnts finns det kommuner som har speciella skolor där alla språkintröduktionselever går till en början, för att sedan fortsätta till språkintröduktion på andra skolor. Efter språkintröduktion börjar vissa elever först på ett annat intröduktionsprogram för att sedan fortsätta till ett nationellt program. Många nyanlända elever flyttar dessutom vidare till en annan kommun efter relativt kort tid. Vid varje övergång behövs kommunikation om elevens kunskapsnivå och behov. Därtill kan det finnas behov av samverkan kring eleverna med verksamheter utanför gymnasieskolan, exempelvis vuxenutbildningen, Arbetsförmedlingen, företag på orten, socialtjänsten, god man eller hem för vård och boende (HVB).

52 Yrkesintröduktion och individuellt alternativ står öppna för ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram men de står dock inte öppna för ungdomar som ska erbjudas språkintröduktion (17 kap. 11 § skollagen). Språkintröduktion står öppen för nyanlända ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram och som behöver en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket för att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning och, om det finns särskilda skäl, även för andra elever (17 kap. 12 § skollagen).

Samverkan med dessa verksamheter kan behövas både när eleven börjar på språkintröduktion, under utbildningens gång och när eleven ska gå vidare till en annan sysselsättning. Samverkan med aktörer från ideell sektor kan också vara aktuellt exempelvis när det gäller fritidsaktiviteter.

När en elev byter program, skola eller verksamhet finns risken att viktig information går förlorad. Det finns också en risk att eleven bollas runt mellan olika myndigheter och instanser. Skolverkets kontakter beskriver det som en stor utmaning att skapa en fungerande samverkan och flera upplever att detta saknas, något som blir extra problematiskt när antalet nyanlända ökar. Skolverkets kommunala referensgrupp efterfrågar en verksamhet på lokal nivå med samordningsansvar för de nyanlända ungdomarnas livssituation. En sådan verksamhet skulle kunna följa ungdomarna över tid och erbjuda både studie- och yrkesvägledning och annat stöd, t.ex. hjälp vid myndighetskontakter eller information om hur bostadsmarknaden eller andra delar av samhället fungerar. Vid samråden har det framkommit behov av att ansvaret för nyanlända tydliggörs på samtliga nivåer i kedjan.

Ett utbildningsområde i behov av utveckling

5. Ett utbildningsområde i behov av utveckling

Språkintröduktion är det största av gymnasieskolans intröduktionsprogram. Antalet elever på programmet har ökat varje år sedan 2011 som en följd av flyktingströmmarna, och i synnerhet har ökningen varit stor 2015.

Statistiken i denna rapport visar att det bara är omkring 30 procent av eleverna som har gått vidare till nationellt program tre år efter att de började på språkintröduktion och att cirka 15 procent har gått vidare till annat intröduktionsprogram. Av dem som började på språkintröduktion 2011 har endast 9 procent av eleverna, efter fyra år, avslutat ett nationellt program i gymnasieskolan. Det är svårt för i synnerhet de äldre eleverna att hinna gå vidare i gymnasieskolan innan de uppnått 20 års ålder. En stor andel av eleverna tycks falla ur systemet och riskerar att inte uppnå en komplett gymnasieutbildning.

Huvudmän och skolor som Skolverket träffat upplever svårigheter att bygga ut språkintröduktion i samma takt som elevantalet ökar. De upplever också svårigheter att bedöma de nyanländas kunskaper, att individanpassa utbildningen för den heterogena elevgruppen och att hitta fungerande former för samverkan mellan verksamheter inom och utanför skolan.

En sammantagen slutsats av det som redovisats i denna rapport är att det utbildningsområde som språkintröduktion omfattar är i behov av utveckling. Ramen för det uppdrag som rapporten svarar på har inte innefattat att utarbeta förslag för utveckling av detta utbildningsområde. Skolverket arbetar med utvecklingsinsatser inom en bred verksamhet utifrån andra särskilda uppdrag och myndighetens instruktion. Särskilt centralt för utvecklingen av verksamheterna i anslutning till språkintröduktion är regeringsuppdraget att genomföra systematiska insatser för att stärka huvudmännens förmåga att erbjuda nyanlända elever en utbildning med god och likvärdig kvalitet (Uppdrag U2015/3356/S). I Skolverkets redovisning av den långsiktiga planen för uppdraget beskriver myndigheten planerade insatser under perioden från våren 2016 till hösten 2019.⁵³ Mot bakgrund av att Sverige tar emot många nyanlända barn och ungdomar, och de utmaningar som finns gällande bland annat mottagande och organisation, behövs det olika former av insatser för verksamheterna. Den ovan refererade planen beskriver vilka systematiska insatser – generella respektive riktade – som behöver göras för att nå effekter på längre sikt. Det ska dock poängteras att den problembild som presenterats i denna rapport tyder på att det är otillräckligt med insatser för effekter på lång sikt.

Nedan listar vi de områden inom vilka vi, utifrån vad som framkommit i denna rapport, identifierar specifika utvecklingsbehov.

Rekrytering och fortbildning av personal

Ett av behoven handlar om resurser i form av kompetent personal för att kunna erbjuda ungdomarna vägledning, studiehandledning och undervisning. Inom

⁵³ Skolverket (2015) *Redovisning av plan för genomförande av insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever och vid behov för elever med annat modersmål än svenska*. Diarie-nummer 2015:779.

den befintliga gymnasieskolan är det svårt för kommunerna att tillgodose dessa personalbehov kopplat till språkintröduktion.

När det gäller själva utbildningen finns behoven inom följande områden: flerspråkighet och andraspråksinläring, läs- och skrivutveckling, språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, mångkulturell kompetens samt värdegrundsarbete kring normer och strukturer.

En väg att gå är utökad utbildning/fortbildning av pedagogisk personal. En kompletterande väg kan vara att sätta in andra kompetenser än pedagogiskt utbildad personal.

Lärartillgången kan vara svårare att tillgodose i glesbygd än i storstäder. I detta sammanhang är den pågående utredningen om bättre möjligheter till fjärrundervisning och undervisning på entreprenad viktig.⁵⁴

Frihetsgrader och handlingsutrymme för kommunerna

Organisationen inom och kring språkintröduktion behöver vara flexibel så att särskilda individuella stödinsatser ryms inom utbildningen. I språkintröduktion kan elevgruppen och därmed elevernas behov skifta snabbt och det ställer krav på att organisationen och undervisningen på ett smidigt sätt kan förändras.

I denna situation kan kommunerna behöva frihetsgrader i vissa avseenden. Redan idag finns olika sätt att organisera språkintröduktion, och olika typer av gränsdagningar mellan intröduktionsprogrammen. Några regler som huvudmän lyft fram som försvårande är att språkintröduktion inte kan bedrivas på folkhögskola eller i anslutning till sfi – vilket skulle kunna vara ett alternativ för de äldre eleverna – samt att intröduktionsprogrammen yrkesintröduktion och individuellt alternativ inte står öppna för ungdomar som ska erbjudas språkintröduktion.⁵⁵

Stöd för kartläggning och bedömning

I andra avseenden kan kommunerna behöva ökad tydlighet och klara riktlinjer. Detta i form av exempelvis samordnande funktioner på olika nivåer, och centrala instruerande plattformar i form av styrdokument och allmänna råd. Ett tydligt sådant område gäller skolornas tidiga bedömning av elevernas kunskapsnivå och utvecklingsbehov. En utmaning som är kopplat till dessa bedömningar är möjligheten att bedöma och validera utländska grundskolebetyg. Av huvudmän har efterfrågats en funktion på statlig nivå, med samlad kunskap om utländska utbildningar motsvarande den svenska grund- och gymnasieskolan. En sådan funktion skulle kunna hjälpa huvudmännen att validera utländska intyg och/eller tillhandahålla information om hur utbildningssystemet i olika länder fungerar och vad utbildningarna brukar innehålla. Det skulle kunna innebära att varje huvudman inte behöver uppfinna hjulet på nytt och skulle också kunna öka likvärdigheten i bedömningen av utländska betyg och intyg. Skolverket gav år 2013 ut stödmaterialet *Intröduktionsprogrammet språkintrö-*

54 I utredningens delbetänkande (SOU 2016:12), publicerat den 12 februari 2016, föreslås hur skolhuvudmän – genom vidgade möjligheter till undervisning på entreprenad och fjärrundervisning – kan ges ökade möjligheter att erbjuda elever modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål. Motsvarande möjligheter för undervisning i svenska som andraspråk föreslås inte av utredningen i detta skede.

55 17 kap. 11 § skollagen.

duktion. Detta stödmaterial innehåller bl.a. en sammanställning av bedömningsstöd som kan vara aktuella för språkintrouktion. Skolverket har också en webbaserad bedömningsportal där kartläggningsmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper tillhandahålls. Materialet är avsett för de obligatoriska skolformerna men kan även användas på språkintrouktion.⁵⁶ Skolverket har genomfört aktiviteter som är direkt kopplade till implementering av kartläggningsmaterialet bl.a. konferenser för huvudmän och rektorer, utbildning för lärosäten avseende material för kartläggning, varefter lärosätena har genomfört dialogmöten på Skolverkets uppdrag samt upphandling av en webbaserad utbildning avseende nyanländas lärande.⁵⁷

Stöd för samverkan mellan verksamheter

De invandrade ungdomarna står inför en ny resa här i landet, som kan innebära många kontakter och övergångar mellan olika verksamheter både inom och utanför skolväsendet. För huvudmännen som anordnar språkintrouktion är problemen därför mer komplexa än att integrera eleverna i själva utbildningen. För verksamheterna och professionerna som ska samverka för ungdomarnas bästa ser Skolverket ett behov av att det tydliggörs vem som ansvarar för vad. Viktigt är också att hitta ett flöde som gör att ingen information tappas bort eller faller mellan stolarna, i synnerhet när eleverna ska gå vidare från språk-introuktion till annan utbildning. I det sammanhanget ska nämnas att Skolverket gav år 2014 ut stödmaterial *Övergångar inom och mellan skolor och skolformer*, som avser att ge stöd och idéer om hur man kan arbeta för att skapa kontinuitet.

År 2015 har Skolverket och SKL tillsammans gett ut inspirationsmaterialet *Skolgång för nyanlända elever*. Där finns exempel på hur kommuner med stor erfarenhet av mottagande av nyanlända elever har organiserat dessa verksamheter.

Behov av fortsatt uppföljning för utveckling

Den här rapporten är baserad på tillgänglig statistik – som är behäftad med vissa brister – och på övrig kunskap om språkintrouktion som Skolverket samlat in. Sammanställningen bidrar till en fördjupad bild av programmet, men den har också tydliggjort kunskapsluckor och behov av ytterligare uppföljning. Inte minst för att ge en bild av hur själva utbildningen fungerar för olika grupper av elever och med olika sätt att organisera utbildningen.

Utifrån det som presenteras i den här rapporten går det inte att dra slutsatsen att elever som gått en kortare tid på språkintrouktion har tillgodogjort sig undervisningen snabbare än elever som gått på programmet under en längre tid. Det finns sannolikt en stor variation i elevernas kunskaper när de går vidare till annan utbildning.

I Skolverkets plan för insatser för nyanlända elever identifierar myndigheten vilka som är framgångsfaktorerna för utbildning avsedd för den här elevgruppen. Arbetet måste nu fortsätta för att dessa framgångsfaktorer ska kunna realiseras, på varje skola och för varje elev.

⁵⁶ Bedömningsportalens adress är <https://bp.skolverket.se/>

⁵⁷ Detta redovisades i februari 2016 i *Redovisning av uppdrag (U2015/1366/S) om att erbjuda stöd till skolhuvudmännen i deras arbete med att kartlägga nyanlända elevers kunskaper*.

Tabellbilaga

Verksamhet ett år efter studiestart

Åldersgrupp	Antal elever	Introduktionsprogram										Nationella program			Ej i gymnasieskolan		
		Totalt	IMIND	IMPRE	IMPRO	IMSPR	IMYRK	Totalt	HFP	YP	Totalt	Arbete	Komvux/ annan utb.	Uppgift saknas			
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Nybörjare 2011																	
Yngre än 17 år	1 506	86	6	6	2	68	5	11	7	4	3	0	0	3			
17 år	1 099	83	6	5	2	65	5	12	7	5	5	1	0	5			
18 år	681	74	5	2	2	61	4	11	6	5	15	2	2	12			
Äldre än 18 år	349	19	1	0	1	17	0	2	2	0	79	9	26	44			
Total	3 635	76	5	4	2	61	4	10	6	4	13	2	3	9			
Nybörjare 2012																	
Yngre än 17 år	1 605	82	6	7	1	65	3	12	7	5	5	0	0	5			
17 år	1 167	81	6	5	1	65	4	13	6	7	6	1	0	5			
18 år	685	73	4	4	1	59	5	9	6	3	19	4	2	13			
Äldre än 18 år	303	15	1	0	0	13	1	1	1	0	84	9	31	45			
Total	3 760	75	5	5	1	60	4	11	6	5	14	2	3	10			
Nybörjare 2013																	
Yngre än 17 år	1 895	85	7	4	1	69	4	11	8	4	4	0	0	4			
17 år	1 486	82	6	4	2	67	3	12	8	5	6	0	0	5			
18 år	936	78	6	1	1	65	5	7	4	3	14	2	2	10			
Äldre än 18 år	341	14	0	0	0	13	1	1	2	0	84	8	33	44			
Total	4 658	77	6	3	1	64	4	10	7	4	12	1	3	9			
Nybörjare 2014																	
Yngre än 17 år	1 931	85	6	4	1	71	3	11	7	4	5	.	.	.			
17 år	1 307	82	6	4	1	66	4	12	7	5	7	.	.	.			
18 år	891	78	6	4	1	60	4	10	5	4	16	.	.	.			
Äldre än 18 år	376	14	1	0	0	11	1	2	2	1	85	.	.	.			
Total	4 505	77	5	4	1	62	3	10	6	4	14	.	.	.			
Nybörjare 2011-2013																	
Yngre än 17 år	5 006	84	6	5	1	67	4	12	7	4	4	0	0	4			
17 år	3 752	82	6	5	2	66	4	12	7	5	6	0	0	5			
18 år	2 302	75	5	2	1	62	5	9	5	3	16	3	2	11			
Äldre än 18 år	993	16	1	0	0	15	1	1	1	0	83	8	30	44			
Totalt	12 053	76	6	4	1	61	4	10	6	4	1	1	3	9			

Verksamhet två år efter studiestart

Åldersgrupp	Antal elever	Introduktionsprogram										Nationella program			Ej i gymnasieskolan				
		Totalt	IMIND	IMPRE	IMPRO	IMSPR	IMYRK	Totalt	HFP	YP	Totalt	Arbete	Komvux/ annan utb.	Uppgift saknas					
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%					
Nyborjare 2011																			
Yngre än 17 år	1 494	60	9	6	5	30	10	32	17	14	8	1	0	7					
17 år	1 091	53	6	4	5	25	12	32	14	19	14	3	1	11					
18 år	675	11	1	0	2	6	3	11	5	6	78	10	33	35					
Äldre än 18 år	344	3	0	0	1	1	1	2	2	0	95	20	32	43					
Total	3 604	43	6	4	4	21	8	25	12	13	32	5	10	17					
Nyborjare 2012																			
Yngre än 17 år	1 593	58	7	4	5	32	9	34	18	16	9	2	0	7					
17 år	1 159	55	7	3	5	29	12	32	13	19	13	3	2	8					
18 år	675	11	1	0	1	6	3	10	5	4	79	10	34	35					
Äldre än 18 år	299	3	0	0	0	2	1	1	1	0	96	21	37	38					
Total	3 726	44	5	3	4	24	8	26	13	14	30	5	10	15					
Nyborjare 2013																			
Yngre än 17 år	1 895	65	7	4	4	40	9	28	16	12	7	.	.	.					
17 år	1 486	53	5	3	4	31	11	29	15	14	18	.	.	.					
18 år	936	14	0	0	1	8	4	9	4	4	78	.	.	.					
Äldre än 18 år	341	4	0	0	0	3	1	1	1	0	95	.	.	.					
Total	4 658	46	5	3	3	28	8	22	12	10	31	.	.	.					
Nyborjare 2011-2012																			
Yngre än 17 år	3 087	59	8	5	5	31	9	33	17	15	8	1	0	7					
17 år	2 250	54	6	3	5	27	12	32	13	19	14	3	1	9					
18 år	1 350	11	1	0	1	6	3	10	5	5	79	10	33	35					
Äldre än 18 år	643	3	0	0	0	2	1	1	1	0	96	21	34	41					
Totalt	7 330	44	5	3	4	23	8	26	13	13	31	5	10	16					

Verksamhet tre år efter studiestart

Nybörjare	Åldersgrupp	Antal elever	Introduktionsprogram										Nationella program			Ej i gymnasieskolan		
			Totalt	IMIND	IMPRE	IMPRO	IMSPR	IMYRK	Totalt	HFP	YP	Totalt	Arbete	Komvux/ annan utb.	Uppgift saknas			
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
2011	Yngre än 17 år	1 486	41	6	3	8	12	13	44	21	23	15	3	1	12			
	17 år	1 086	17	1	4	2	9	32	13	20	50	9	19	22				
	18 år	663	4	0	1	1	2	11	5	6	85	22	31	33				
	Äldre än 18 år	340	2	0	0	0	1	1	1	0	1	27	26	45				
Totalt		3 575	23	3	1	5	6	8	30	13	17	11	14	22				
2012	Yngre än 17 år	1 593	37	4	2	7	10	14	45	20	25	19	.	.				
	17 år	1 159	15	1	0	4	2	8	32	12	20	53	.	.				
	18 år	675	5	0	0	1	1	2	9	5	4	86	.	.				
	Äldre än 18 år	299	2	0	0	0	1	1	0	0	0	98	.	.				
Totalt		3 726	22	2	1	4	5	9	31	13	18	48	.	.				

Verksamhet fyra år efter studiestart

Åldersgrupp	Antal elever	Introduktionsprogram										Nationella program			Ej i gymnasieskolan		
		Totalt %	IMIND %	IMPRE %	IMPRO %	IMSPR %	IMYRK %	Totalt %	HFP %	YP %	Totalt %	Arbete %	Komvux/ annan utb. %	Uppgift saknas %			
Yngre än 17 år	1 486	15	1	1	6	1	7	34	14	20	51	.	.	.			
17 år	1 086	9	1	0	3	0	5	20	7	13	72	.	.	.			
18 år	663	1	0	0	0	0	1	1	0	1	98	.	.	.			
Äldre än 18 år	340	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	.	.	.			
Totalt	3 575	9	1	1	3	0	5	20	8	12	71	.	.	.			

Språkin introduktion är det största av gymnasieskolans introduktionsprogram. Programmet har vuxit med de senare årens ökade invandring av ungdomar i gymnasieålder. I den här rapporten presenteras den tillgängliga statistiken om språkin introduktion, och om elevernas verksamhet efter utbildningen. Dessutom innehåller rapporten en sammanställning av Skolverkets kunskap om organisation, innehåll och utmaningar med språkin introduktion.

Rapporten utgör ett kunskapsunderlag om gymnasieutbildning för ungdomar som behöver etablera sig i svensk utbildning och arbetsmarknad.

Skolverket

www.skolverket.se